



ЗБІРАЕМСЯ
Ў ШКОЛУ

Сямейная
ЛІНІЯ



Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове



ЗВЯЗДА

13 ЖНІЎНЯ 2020 г.

ЧАЦВЕР

№ 156 (29270)

А ВАМ
ЯКІ ПАМЕР?

Сямейная
ЛІНІЯ



ЦЫТАТА ДНЯ



Раман ГАЛОЎЧАНКА,
прэм'ер-міністр:

«Як кіраўнік урада хачу заявіць, што сітуацыя ў прамысловым комплексе абсалютна спакойная, усе прадпрыемствы працуюць у штатным рэжыме, як бы камусьці ні хацелася падаць па-іншаму, заявіць аб тым, што адбываюцца стачкі, забастоўкі, яшчэ што-небудзь. Мы валодаем актуальнай інфармацыяй, маніторым яе».

Сезонны клопат



Фота: Аляксандр КРЕШУЧКА

Жыхары Полацка Святлана ЛЕБЕДЗЕВА, Святлана ТОКАРАВА і Віталь БУКРЭЎ у ягядны сезон выкарыстоўваюць любую магчымасць, каб трапіць у лес. Каб папоўніць сямейны капітал, яны

збіраюць чарніцы альбо буюкі і здаюць іх у нарыхтоўчыя пункты. Разам з іншымі палачанамі прыехалі за сорак кіламетраў у сапраўдны лясны край на памежжы Полацкага і Расонскага раёнаў.

КОРАТКА

- У Беларусі ўвялі забарону на гандаль піратэхнікай.
- Стаўка рэфінансавання захоўваецца на ўзроўні 7,75 %.
- Дабрачынная акцыя «У школу з добрым сэрцам» стартвала ў Беларусі.
- Тыздзень беларускай кухні ў Мінску запланаваны з 31 жніўня да 6 верасня.
- А1 кампенсуе сваім абанентам абаненцкую плату з-за недаступнасці інтэрнэт-сэрвісаў. Зробіць пераразлік абанплатаў і «Белтэлекам».

• Беларускія сем'і атрымалі ад швейцарскіх дабрачынцаў больш за 200 дзіцячых аутакрэслаў.



• АПЕК пагоршыла прагноз па падзенні попыту на нафту ў 2020 годзе.

Шануй сваё

Haute cuisine па-нашаму

Пра сучасны стан і перспектывы развіцця нашай нацыянальнай кухні мы пагаварылі са старшынёй Гільдыі кухараў і шэф-кухараў Беларусі Аляксандрам ЧЫКІЛЕЎСКІМ.



МАЛЕКУЛЯРНАЯ КУХНЯ ПА-БЕЛАРУСКУ

— Некалькі гадоў таму ў вас была ідэя сумясціць малекулярную кухню з нацыянальнай беларускай. Што з гэтага атрымалася?

— Атрымалася досыць цікава. Мы з калегамі рабілі малекулярныя драпікі, малекулярныя сырнікі, а таксама селядзец «пад шубай». Хоць гэтае апошняе блюдо нельга назваць беларускай кухняй, гэта, хутчэй, савецкая кухня. Селядзец «пад шубай» мы зрабілі ў выглядзе рола.

З бурчнага соку стварылі плёнку, закруцілі ў яе мус з селядца з дабаўленнем натуральнага загусчальніка, такі ж мус зрабілі з агародніны — морквы, бульбы, і атрымаліся роўныя лініі ў разрэзе.

Будзьце здаровыя!

ЯК ВЫЖЫЦЬ ПАДЧАС СПЯКОТЫ

Спецыялісты далі рэкамендацыі сардэчнікам, гіпертонікам і пажылым людзям



Усё больш краін адкрываюць свае межы для турыстаў, у тым ліку і для беларусаў. Для тых, хто адкладваў адпачынак, з'яўляюцца магчымасці накіравацца ў краіны з паўднёвым кліматам. Ды і беларускае лета, хочацца спадзявацца, яшчэ падорыць нам шмат цёплых дзён. Як засцерагчы сябе ад небяспек спякотнага надвор'я, якое асабліва ўздзейнічае на пажылых людзей, расказалі спецыялісты.

На наша ўспрыманне тэмпературы ўплывае не толькі яна сама, але і некаторыя іншыя фактары.

— Беларускае лета характарызуецца розным надвор'ем, але вываюць перыяды, калі аб'ектыўна спякотна. У прыватнасці, пару дзён таму слупок тэрмометра падымаўся да 28 градусаў. Мае значэнне і вільготнасць, і хуткасць ветру. Усё гэта ўплывае на наша ўспрыманне, — тлумачыць загадчык кафедры агульнай урачэбнай практыкі факультэта павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, галоўны пазаштатны спецыяліст Міністэрства аховы здароўя па агульнай урачэбнай практыцы, кандыдат медыцынскіх навук, дацэнт Вадзім СУШЫНСКІ.

ISSN 1990 - 763X



9 771990 763008

СТАР. 13

СТАР. 4



ПРЭЗІДЭНТ ПРАВЁЎ НАРАДУ ПА АКТУАЛЬНЫХ ПЫТАННЯХ

«Які дамаўляліся мы з вамі да выбараў, што праз некалькі дзён пасля электаральнай кампаніі збярэмся і абмяркуем актуальныя пытанні функцыянавання нашай дзяржавы. Зразумела з сітуацыі, што найважнейшымі задачамі, якія цяпер стаяць перад органамі ўлады, і ў прыватнасці Саветам бяспекі (можа, і перш за ўсё), з'яўляецца забеспячэнне бяспекі нашых грамадзян, абарона канстытуцыйнага ладу і забеспячэнне нармальнага функцыянавання дзяржаўных органаў кіравання», — цытуе кіраўніка дзяржавы БелТА.

Ён падкрэсліў, што асновай і падмуркам усяго і найважнейшым пытаннем, як і раней, з'яўляецца функцыянаванне эканомікі. «Таму ўраду трэба прыняць усе неабходныя дадатковыя меры, калі гэта трэба, для функцыянавання эканомікі», — даручыў Прэзідэнт.

«Усе, хто хочучы працаваць, хто імкнецца працаваць, павінны мець работу і, адпаведна, зароботную плату. Усе, хто сёння не працуе, павінны быць вывучаны, і ім павінна быць прапанавана работа, — падкрэсліў беларускі лідар. — Аснова ўсіх гэтых так званых прастуючых — людзі з крымінальным мінулым і сёння беспрацоўныя. Няма работы, значыць, «гуляй, дзядзька, па вуліцах і праспектах». Таму я па-добраму прашу і папярэджваю ўсіх: уладкавацца на работу тым, хто не працуе».

«І хачу папярэдзіць некастрычаных нашых, мякка кажучы, грамадзян, якія абуржузіліся: не дай бог нехта некаму будзе выдаваць ліпавыя даведкі аб працаўладкаванні. Усё павінна быць сумленна і прыстойна», — папярэдзіў Аляксандр Лукашэнка.

Ён даручыў праваахоўным органам і дзяржаўным структурам забяспечыць выкананне дэкрэтных указанняў.

На нарадзе таксама абмяркоўваліся пытанні ідэалогіі, кадровай палітыкі і работы СМІ.

Установы адукацыі павінны быць гатовыя да пачатку заняткаў да 25 жніўня, паведаміў намеснік прэм'ер-міністра Ігар ПЕТРЫШЭНКА ўчора на нарадзе па пытанні падрыхтоўкі ўстаноў адукацыі да пачатку 2020/2021 навучальнага года.

«Да гэтага часу павінны быць завершаны ўсе работы па мадэрнізацыі, рамонтце і добраўпарадкаванні тэрыторый, абнаўленні абсталявання, падпісанні адпаведных сертыфікатаў гатоўнасці», — цытуе віцэ-прэм'ера БелТА.

Асобна Ігар Пётрышэнка папрасіў далажыць аб захаванні эпідэміялагічнага рэжыму пры арганізацыі адукацыйнага працэсу ў цяперашніх умовах, у тым ліку пра тое, ці дастаткова ў школах сродкаў дэзынфекцыі. «Гэтыя пытанні павінны быць у цэнтры ўвагі і камісій пры прыёме ў устаноў адукацыі да пачатку навучальнага года», — даручыў ён.

Абмяркоўваліся таксама арганізацыя харчавання вучняў. «Парадак у гэтым пытанні ва ўсіх установах адукацыі пакуль не дасягнуты. І Камітэт дзяржаўнага кантролю, і Генеральная пракуратура выяўляюць у асобных установах праблемы, якія, на жаль, ужо чамусьці сталі традыцыйнымі: парушэнні патрабаванняў заканадаўства ў сферах закупаў, фінансавай і касавай дысцыпліны,

ПАСПЕЦЬ ЗА ДЗЕСЯЦЬ ДЗЁН



Новая сярэдняя школа на 1020 вучняў адкрыецца 1 верасня ў адным з новых мікрараёнаў Віцебска — Білева. Ёй прысвоена імя легендарнага генерала арміі, Героя Савецкага Саюза Яўгена Івановіцкага. Для навучання тут створаны ўсе ўмовы: 70 класаў, два басейны, спартыўная і актавая залы, дзве трэнажорныя залы, бібліятэка, сталовая і многае іншае.

санітарна-эпідэміялагічных нормаў. У новым навучальным годзе падобнае недапушчальна», — адзначыў Ігар Пётрышэнка.

Паводле інфармацыі прэс-службы ўрада, ва ўсіх рэгіёнах краіны будзе арганізавана работа больш чым 350 школьных кірмашоў.

Кошт камплекта адзення дзелавага стылю для школьнікаў 1—4 класаў складзе ад Br70 да Br231, 5—9 класаў — ад Br72 да Br283, 10—11 класаў — ад Br80 да Br303. Кошт набору школьна-пісьмовых прылад і канцелярскіх тавараў складае ад Br25 да Br120.

Малазабеспечаным сем'ям будзе аказана падтрымка ў выглядзе сацыяльных дапамог на куплю адзення, абутку, школьных прылад. Дапамогу атрымаюць сем'і, якія выхоўваюць дзяцей-інвалідаў, сем'і, у якіх бацькі (адзін з іх) з'яўляюцца непрацаздольнымі. Для шматдзетных сем'яў плата за падручнікі зніжаецца на 50 працэнтаў. У рэгіёнах і Мінску аб'яўлены дабрачынныя акцыі «Ад сэрца да сэрца», «Зборам партфель першакласніку», «Падары радасць дзецям», «У школу з добрым сэрцам» і іншыя.

У новым навучальным годзе будуць працаваць 2952 дзіцячыя садкі, 2990 школ і 50 ВНУ. Планаецца, што дзіцячыя садкі будуць наведваць 435,5 тысячы выхаванцаў, у школы пойдучы 1 млн 55 тысяч дзяцей, у тым ліку 114 тысяч першакласнікаў.

На нарадзе закранулі пытанні гатоўнасці спартыўных пляцовак у школах, забяспечанасці спартыўным інвентаром, своечасовага выдання і дастаўкі падручнікаў, укамплектаванасці ўстаноў адукацыі кадрамі, у першую чаргу выхавальнікамі, педагогамі-псіхологамі, сацыяльнымі педагогамі. Сёлета ў навучальныя ўстановы накіраваны 4722 маладыя спецыялісты. Ігар Пётрышэнка папрасіў звярнуць увагу на стварэнне ўмоў для іх працы.

«Не павінны заставацца па-за ўвагай пытанні арганізацыі работы школьных кірмашоў, забяспечэння даступнасці, якасці і разнастайнасці асартыменту школьнага адзення і абутку, школьна-пісьмовых прылад і канцелярскіх тавараў», — падкрэсліў ён.

Ігар Пётрышэнка таксама звярнуўся да бацькоў: «Давайце ўберажам нашых дзяцей ад

неабдуманых крокаў і ўчынкаў. Маладзь мае права мець сваё меркаванне. Але менавіта сваё, не навязанае звонку нейкімі сіламі, якія ўцягваюць наша маладое пакаленне ў псеўдапалітычныя гульні ды ператвараюць яго ў марыянетку дэструктыўных элементаў. Каму, як не вам, хто ведае сваіх дзяцей лепш, чым хто-небудзь, растлумачыць ім усё дзікуства і неправамернасць таго, што адбываецца. Звярніце зараз яшчэ больш увагі на сваіх дзяцей, родных і блізкіх, дапамажыце ім сваёй мудрай парадай і не дайце ўстаць на зланычны шлях».

«Дзяржава стварае для маладзі ўсе неабходныя ўмовы для атрымання якаснай адукацыі і самарэалізацыі. Для таго каб маладыя людзі сталі сапраўднымі патрыётамі краіны і самі вызначалі і свой лёс, і лёс дзяржавы», — дадаў ён.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Ліван: спачатку выбух, цяпер — кавід

У Ліване зафіксавана рэкордная сутачная колькасць новых заражэнняў COVID-19. Раней прадстаўнікі СААЗ заяўлялі, што пасля выбухаў у краіне ёсць рызыка паскарэння распаўсюджвання каранавіруса, паведамляе РБК-Украіна.



Улады Лівана паведамілі 11 жніўня аб 309 новых выпадках заражэння COVID-19 і сямі памерлых сярод інфікаваных каранавірусам. Агулам у Ліване зарэгістраваны 7 121 выпадак інфікавання і 87 смяротных зыходаў сярод пацыентаў з COVID-19.

Папярэдні раз усплёск захворвання быў зафіксаваны задоўга да выбуху ў порце Бейрута, у выніку якога па меншай меры 171 чалавек загінуў і каля 6 тысяч атрымалі раненні.

«Надзвычайная сітуацыя ў Бейруце прывяла да паслаблення многіх мер для прадукцыі распаўсюджвання COVID-19, павысіла рызыку павелічэння хуткасці перадачы і вялікай нагару ў найбліжэйшыя тыдні», — папярэдзілі ў ААН. У справядзачы Упраўлення ААН па каардынацыі

гуманітарных пытанняў (УКГП) гаворыцца, што па меншай меры 15 медыцынскіх устаноў Бейрута, у тым ліку тры буйныя бальніцы, атрымалі частковыя ці сур'ёзныя пашкоджанні ў выніку выбуху. Ацэнка 55 цэнтраў першааснай медыка-санітарнай дапамогі ў сталіцы Лівана паказала, што толькі 47 працэнтаў з іх могуць аказваць стандартныя паслугі ў поўнай меры, паведамляе брытанскае выданне The Guardian.

Версаль не далічыўся мільянаў еўра

З-за адсутнасці замежных турыстаў у сувязі з абмежаваннямі, уведзенымі праз пандэмію каранавіруса, французскі Версаль страціў каля 45 млн еўра, паведамляе газета Le Figaro.

Па словах дырэктара Версальскага палаца Катрын Пегар, з часу адкрыцця палацава-паркавага ансамбля 6 чэрвеня ў дзень яго наведвае да 10 тысяч гасцей, што на траціну менш, чым звычайна. Пры гэтым амаль усе наведвальнікі — французы. Хоць паступова пачынаюць з'яўляцца турысты з Германіі, Нідэрландаў і Італіі.



«Раней 80 працэнтаў усіх наведвальнікаў складалі замежнікі. Зараз з-за адсутнасці замежных турыстаў наведвальнасць падае. З пачатку пандэміі Версаль страціў каля 45 млн еўра прыбытку», — адзначае Катрын Пегар.

Аднак, па словах дырэктара музея, страта прыбытку не адаб'ецца на зарплате персаналу. У замку працуе прыкладна тысяч чалавек, каля 20 тысяч абслугоўваюць прылеглую тэрыторыю.

У Індыі згарэў аўтобус

У штаце Карнатака на поўдні Індыі ўчора раніцай адбылося ўзгаранне аўтобуса. Загінулі па меншай меры пяць чалавек, паведамляе Сінхуа.

Як паведаміла мясцовая паліцыя, у момант узгарання ў прыватным аўтобусе, які рухаўся па хуткаснай шашы ў Бангалор, знаходзілася каля 30 пасажыраў. Паводле папярэдніх вынікаў расследавання, прычынай інцыдэнту стала кароткае замыканне, выкліканае няспраўнасцю рухавіка. Пацярпелыя былі дастаўлены ў мясцовую бальніцу. Расследаванне працягваецца.



ПРЭЦЭДЭНТ БЫЎ СТВОРАНЫ...

Ці ўсякі ўрон
можна аднавіць?

У ноч на сераду ў буйных гарадах краіны зноў было неспакойна. Жыхары спальных мікраараёнаў сталіцы зрабілі міжвольнымі сведкамі таго, што адбывалася. Як падкрэсліваець праваахоўнікі, выступленні былі менш масавыя, але градус агрэсіі іх удзельнікаў не памяншаўся. На праваахоўніцкай наезджальнай машыны, кідаліся з арматурай. Тыя ў адказ ужывалі табельную зброю, што для мірнай спакойнай краіны — навіна сама па сабе надзвычайная.



Фота БелТА

Вось хроніка падзей ночы на 12 жніўня ад афіцыйнага прадстаўніка МУС Волгі Чамаданавай: «У ноч на 12 жніўня былі адзначаны ачаговыя зборы грамадзян у 25 населеных пунктах. У сталіцы і шэрагу буйных гарадоў мелі месца асобныя спробы перакрыцця руху грамадскага транспарту, а таксама факты адкрытага супрацьстаяння органам правапарадку.

За ўдзел у несанкцыянаваных масавых мерапрыемствах затрымана больш за тысячу чалавек. Паводле інфармацыі Міністэрства аховы здароўя, па медыцынскаму дапамогу звярнуўся 51 грамадзянін. У выніку супрацьпраўных дзеянняў цялесныя пашкоджанні рознай ступені цяжкасці прычынены 14 супрацоўнікам міліцыі і ваеннаслужачым унутраных войскаў, некаторыя з іх шпіталізаваны.

У Мінску прыкладна ў 22.00 па вуліцы Прытыцкага каля 400 чалавек выйшлі на праезную частку, заблакаваўшы рух транспарту. Праз 25 хвілін рух быў адноўлены, натоўп разрознены. У Жодзіне кіроўца аўтамабіля «Нісан» учыніў наезд на вайскоўца, пасля чаго схаваўся. Пацярпелы са шматлікімі траўмамі дастаўлены ў лячэбную ўстанову. Усё за суткі на праваахоўніцкай было здзейснена пяць наўмысных наездаў.

У Брэсце на супрацоўніцкай міліцыі напала група агрэсіўна настроеных грамадзян з арматурай у руках. Папераджальныя стрэлы ўверх іх не спынілі. Для абароны жыцця і здароўя супрацоўніцкай зброя была ўжыта на паражэнне. Адзін з тых, хто нападаў, паранены. У Жабінцы невядомы кінуў бутэльку з запальнай сумессю ў кірунку службовай машыны, у выніку чаго пад аўтамабілем загарэлася тратуарная плітка.

Следчыя органы па фактах нападў на супрацоўніцкай распачалі 17 крымінальных спраў».

Як паведамляе МУС, за два дні на супрацоўніцкай органаў унутраных спраў здзейснена восем наўмысных наездаў аўтамабілямі. Прэцэдэнт быў створаны ў Мінску, затым хваля аналагічных актаў пракацілася па краіне, у тым ліку ў Жодзіне і Баранавічах. Таксама ў Баранавічах зафіксаваны спробы падпаліць гандлёвыя кіёскі. У горадзе выявілі машыну з пустымі бутэлькамі і ўжо гатовым кактэйлем Молатава. Аўтамабіль канфіскаваны. У яго салоне таксама выяўлены два кідалыя нажы, пластыкавая бутэлька з раставаральнікам, балаклава, закаркаваная агучай шкляная бутэлька з невялікай хімічнай вадкасцю,

пустыя шкляныя бутэлькі, агучы, намочаныя ў гаручым. У дачыненні да гаспадара аўтамабіля распачата крымінальная справа.

Як адзначылі праваахоўнікі, сярод затрыманых ёсць грамадзяне Расіі, Украіны і Польшчы. Адзначаецца, што самая агрэсіўная група сканцэнтравалася ў сталічных мікраараёне Серабранка. Пры ператрысе сярод асобістых рэчаў у іх былі знойдзеныя радыёстанцыі, нажы, фомкі і дубіны.

Паводле інфармацыі праваахоўніцкай, ужо затрыманых чачвёра каардынатараў масавых акцый. Вядома, што асноўны фігурант — мінчанін, які спецыяльна зняў нумар на 17-м паверсе гасцініцы «Беларусь», адчуў каардынаваў акцыі і кіраваў дзеяннямі паліцэйскай.

Учора раніцай ад беспарадкаў у Мінску не засталася і следу — работнікі адпаведных службаў зрабілі так, каб гараджане адчувалі сабе спакойна і камфортна. Што камунальнікі адчувалі, прыбіраючы паталтаньныя кветкі, якія з такімі клопатамі і фантазіямі садзілі, упрыгожваючы горад, яны, канешне,

не раскажуць. Затое падзіліліся іншым.

«Працэстоўцы пашкоділі кадкаў з дрэвамі, кветачніцы, лаўкі, падпорныя сценкі, лясвіцы. Тысячы пашкоджаных кветак ўжо не атрымаецца аднавіць — яны знішчаны. Запас кветкавай расады прадугледжаны толькі для правядзення планавых работ па азелененні і рамоне кампазіцыі. Не факт, што зможа аднавіць дрэвы, якія выкідалі з кадкаў, выкарыстоўвалі іх для ўзвядзення барыкад, бо цяпер не вегетацыйны перыяд», — цытуе БелТА кіраўніка службы па добраўпарадкаванні і ўтрыманні аб'ектаў гарадской гаспадаркі прадпрыемства Анжаліку Пузанкову.

Паводле яе слоў, найбольшая шкода дэкаратыўнаму афармленню сталіцы нанесена ў раёне вуліцы Прытыцкага, праспекта Машэрава і іншых месцах, дзе былі зафіксаваныя эпіцэнтры беспарадкаў. Работнікі «Мінскзеленбуд» ў апошні дзень з самай раніцы, на некалькі гадзін раней, чым звычайна, каб прывесці горад у парадак, па магчымасці выратаваць расліны і пры наяўнасці рэсурсаў

высадзіць новыя. «Але трэба разумець: каб атрымаць гатовую расліну, у снежны адбываецца высадка насення, а ў маі-красавіку маладыя саджанцы высаджваюць на аб'екты. Забяспечыць горад патрэбнай колькасцю новай расады ў сярэдзіне жніўня ўжо немагчыма», — заўважыла кіраўнік службы. Яна таксама дадала, што аднаўленню не падлягаюць многія дэкаратыўныя элементы, якія выкарыстоўваліся для стварэння кветкавых кампазіцыі. Па словах генеральнага дырэктара «Мінскзеленбуд» Ігара Кушнярэвіча, прычыненая шкода на 12 жніўня перавышае 17 з паловай тысяч рублёў.

Падлічылі і агульную шкоду ад беспарадкаў у Мінску, паведаміў начальнік упраўлення гарадской гаспадаркі і энергетыкі Мінгарвыканкама Уладзімір Лебедзь.

Пашкоджаны прыпынкі, святлафоры, плітачныя пакрыццё, дарожныя знакі, больш за сотню кантэйнераў, дзсяткі пунктаў прыпынку, адзін з іх не падлягае аднаўленню. «Па папярэдніх звестках за мінулыя тры суткі, шкода інфраструктуры сталіцы складае 500 тысяч рублёў. Каб разумець увесь маштаб: за гэтую суму можна было набыць 9 апаратаў ШВЛ», — падкрэсліў Уладзімір Лебедзь.

Як паведамілі ў эфіры «Беларусь 1», сур'ёзны ўрон нанесены і грамадскаму транспарту Мінска. Адзін з аўтобусаў закідаў тратуарнай пліткай і камянямі. «Пашкоджаны чатыры шкла: задняе, два бакавыя і шкло дзвярэй, прабітыя аўташчыны. Аўтобус не выйшаў на лінію 3-за гэтых няспраўнасцяў. Матэрыялыя

шкода прыкладна складала 16 тысяч рублёў», — раскажаў дырэктар філіяла «Аўтобусны парк № 6» Аляксандр Цішкewіч. Па чыстай выпадковасці пасажыры і кіроўца не пацярпелі.

Падлічваюць шкоду і ў Брэсце, дзе ачагамі беспарадкаў сталі цэнтральныя вуліцы горада: Савецкая, Гогаля, Маскоўская, праспект Машэрава, бульвар Касманаўтаў. Генеральны дырэктар гарадской ЖКГ Ігар Сільчанка звярнуў увагу на тое, што маёмасці абласнога цэнтра нанесена немалая шкода. «Суму яшчэ ўдакладняем. Шмат лавак, урнаў, элементаў добраўпарадкавання пашкоджана, было вельмі шмат смецця. Мы прыцягнулі дадатковыя сродкі для наведззення парадку, дворнікі выходзілі раней і працавалі ва ўзмоцненым рэжыме», — звярнуў увагу ён.

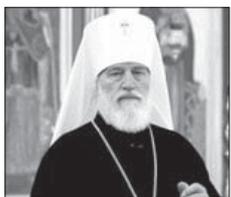
Ад Рэдакцыі. Гэта не рэпартаж з гарачых кропак, гэта адбываецца ў нашых гарадах, якія мы з такой любоўю стваралі, упрыгожвалі, якія з такім гонарам паказвалі прыезджым. І людзі, што апынуліся ў бальніцы, — гэта не іншопланецы, а ў большасці сваёй нашы супраграмадзяне. Калі супакоіцца, спыніцца і падумаць менавіта пра гэта, а не пра крыўды і пра тое, хто каму павінен, глядзіш, і знойдзецца выйсце менш бальнае і разбуральнае. У любым канфлікце самае страшнае, а часам і непатраўнае, робіцца менавіта на эмоцыях. Але ж нам усім у гэтай краіне жыць. Іншай у нас няма, ды і не трэба. Давайце памятаць пра гэта.

Малітва за Беларусь

Кіраўнікі асноўных хрысціянскіх канфесій выступілі з заявамі адносна сітуацыі, якая склалася ў краіне

**«ТОЛЬКІ СУПАКОЎШЫСЯ, МЫ МОЖАМ
ВЫРАШЫЦЬ ТОЕ, ШТО НАС ХВАЛЮЕ»**

**«НЯХАЙ ЗАПАНАУЕ
СІЛА АРГУМЕНТА»**



Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, Патрыярхы Экзарх усёй Беларусі з нагоды грамадска-палітычнай сітуацыі ў краіне даў прэс-канферэнцыю.

«Мы не меркавалі, што да нас можа прыйсці бяда, што можа здарыцца так: блізкія людзі стануць адзін супраць аднаго. Я сёння хачу звярнуцца да ўсіх і заклікаю да разважнасці, міру, магчымага дыялогу і згоды. Я хачу бы звярнуцца да тых, хто прыбыў у Беларусь для таго, каб тут пакуражыцца, каб распаліць варожасць і нянавісць, — вяртаюцца ў свае дамы, не распальваюць тут поўсям, — сказаў Мітрапаліт. — Пакіньце беларускі народ самастойна жыць і выбіраць шлях, па якім ён пойдзе далей».

Патрыярхы Экзарх асабліва папрасіў бацькоў, чые дзеці выходзяць на «барыкады», нагадаць ім, што ёсць шлях міру і згоды, каб захаваць аднадушша ў Айчыне.

«Я хачу бы звярнуцца да дзяржаўнай улады і народных дэпутатаў, каб падумалі пра тое, што можна і неабходна сёння зрабіць, каб знайсці выхад са становішча, якое склалася. Я нікога не хачу асуджаць — ні той, ні іншы бок. Я разумю, што ёсць і іншыя, цёмныя сілы, іх слугі, якія жывуць тым, што бачаць варожасць і нянавісць паміж людзьмі, і, магчыма, атрымліваюць ад гэтага пэўныя дывідэнды. Але жыць нам у гэтай краіне», — дадаў мітрапаліт Павел.

Ён заклікаў вырашаць усе праблемы «мірным шляхам, не з дапамогай зброі, камянёў ці кулакоў».

«Хочацца пажадаць, каб і абаронцы нашай Айчыны, пастаўленыя на абарону нашага народа, сувярміралі сваю ўладу і магчымасці ў адносінах да тых, хто сёння думае пра іншы шлях, але не ведае, як на яго стаць», — сказаў кіраўнік Беларускай праваслаўнай царквы.

Ён з жалем акцэнтаваў: нядаўна ўсюды казаў, што Беларусь сапраўды мірная, спакойная краіна, дзе магчыма днём і ноччу хадзіць не азираючыся, ведаючы, што тут мір. А сёння нават супрацоўнікі епархіі просяць дазволу скончыць працоўны дзень раней, каб спакойна дабрацца дадому.

Мітрапаліт заклікае свяцэннікаў і паству маліцца аб выхадзе з крызісу, і спадзеюцца на разважлівасць нашых улад і жыхароў.

«Давайце ўсе разам спынім гэтую варожасць і нянавісць. Калі толькі пачынае бушаваць запал у нас, ніякага правільнага рашэння прыняць мы не зможам. Толькі спакойна, памаліўшыся, ахладзіўшыся, супакоіўшыся мы можам вырашыць, што нас хвалюе. Ёсць пытанні, так, але іх магчыма вырашаць не шляхам супрацьстаяння», — упэўнены ён.

Па словах мітрапаліта, сённяшнія падзеі для яго «шаламляныя смутак»: «Я думаю, не дай Бог, каб не адбылося штосьці яшчэ больш горшае. Таму неабходна супакоіцца і спыніцца ўсім: і таму, і іншаму боку і ўсім разам выходзіць з гэтага становішча».

Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел папрасіў журналістаў не ставіцца падбухторшчыкамі, бо вельмі многае ў такіх падзеях залежыць ад СМІ.

Старшыня Канферэнцыі каталіцкіх біскупаў у Беларусі Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі архібіскуп Тадэвуш Кандрусевіч звярнуўся да суайчыннікаў у сувязі са складанай грамадска-палітычнай сітуацыяй.



«Адбыліся сутыкненні паміж грамадзянамі і супрацоўнікамі сілавых структур. У выніку актыўнага супрацьстаяння ўжо, на жаль, пралілася першая кроў і ёсць пацярпелыя з абодвух бакоў. Упершыню ў сучаснай гісторыі Беларусі брат падняў руку на брата, — апублікаваў словы Тадэвуша Кандрусевіча партал catholic.by. — Чаму мы, народ з больш як тысячагадовай гісторыяй хрысціянства, сёння як быццам забыліся пра любоў да бліжняга і ўласціваю нам з даўніх часоў талерантнасць у адносінах да іншадумцаў?»

Архібіскуп назваў час «рэсавызначальных момантаў нашай гісторыі» і заклікаў усе бакі канфлікту спыніць насілле. «Няхай вашае рукі, створаныя для мірнай працы і братэрскага прывітання, не падумваюць ні зброі, ні каменя. Няхай замест аргумента сілы запануе заснаваная на дыялогу ў прудзе і ўзаемнай любові сіла аргумента», — сказаў старшыня Канферэнцыі каталіцкіх біскупаў у Беларусі.

Ён прапанавалі, як заведзена з даўніх часоў, вырашаць складаныя пытанні агульным ходам і неадкладна склікаць адмысловыя круглы стол, каб за ім, а не на барыкадах, вырашаць далейшы лёс краіны.

Марыя ДАДАЛКА.

ЯК ВЫЖЫЦЬ ПАДЧАС СПЯКОТЫ

КАЛІ Ё СПЯКОТУ СТАН ПАГАРШАЕЦЦА...

За адаптацыю нашага арганізма да тэмпературных максімумаў адказвае сардэчна-сасудзістая сістэма. Таму людзям з «сардэчнымі» захворваннямі, у прыватнасці, з ішэмічнай хваробай сэрца і артэрыяльнай гіпертэнзіяй, трэба быць уважлівымі да сябе.

— Немагчыма адназначна сказаць, які паўплывае спякота на пацыентаў, якія пакутуюць на артэрыяльную гіпертэнзію. Пры высокай тэмпературы расшыраюцца сасуды, і ціск, здавалася б, павінен зніжацца. Ад гэтага чалавек можа адчуваць паўнепрытомны стан, моцнае потааддзяленне, зніжаецца аб'ём крыві. Але ціск можа і павысіцца, калі пацыент выпівае літр вады, — кажа медык.

Што рабіць, калі ў спякоту ваш стан пагаршаецца, пры гэтым маюцца сардэчна-сасудзістая хваробы?

— Пры любых сумненнях памераць артэрыяльны ціск. Слабасць, галавакружэнне, «шум у вушах» характэрныя як для паніжанага, так і для павышанага ціску, — кажа спецыяліст. — Неабходна рэгулярна прымаць прызначаныя ўрачом лекавыя сродкі. Пры сумненнях звярнуцца да доктара з просьбай павялічыць дозу ці змяніць рэпрапарат.

Калі самаадчуванне рэзка пагоршылася, у прыватнасці, узнік прыступ стэнакардыі, неабходна прыняць нітрагліцэрын.

— Стэнакардыя, а гэта вострыя болі за грудзінай, з'яўляюцца адной з праяў ішэмічнай хваробы сэрца. Варта спыніць фізічныя нагрукі і прыняць нітрагліцэрын. Гэты рэпрапарат пацыенты павінны мець пры сабе заўсёды — на адпачынку,

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

на дачным участку, на агародзе!

Пацыентам з хранічнымі захворваннямі медыкі рэкамендуюць адпачываць у краінах з умераным кліматам, да якіх адносяцца і Беларусь. Калі ж хочацца паехаць на поўдзень, то выбірацца туды лепш не ў пік тэмпературнага сезона.

— Многае залежыць ад хранічнага захворвання, яго формы, цяжару. Таму лепш перад ад'ездам атрымаць рэкамендацыю ўрача. Калі ён не раіць ехаць, то лепш устрымацца, — кажа Вадзім Сушыньскі.

ШТО РАБІЦЬ ПРЫ СОНЕЧНЫМ І ЦЕПЛАВЫМ УДАРЫ?

Для гэтых станаў характэрна галавакружэнне, галаўны боль, пачашчанае сэрцабіццё, пачырваненне скуры. Цеплавы удар зда-

такога чалавека ў цянь, даць папіць вады.

— Калі пацыент страціў прытомнасць, яго варта перанесці ў ценю. На буйныя сасуды, у падпаховую і пазвоначную вобласці пакласці холад — бутэлькі з вадой. Можна вызваліць ад адзення грудзі, працерці халоднай вадой, даць панахоць нашатырны спірт. Пры сонечным ударе холад накладваецца на лоб і патыліцу, — рэкамендуе ўрач.

ЯК ПАЛЕПШЫЦЬ НАДВОР'Е Ё ДОМЕ?

Зменшыць паступленне цяпла можна, закрывшы аканы, шторы, жалюзі. Пры іх выбары варта аддаваць перавагу светлым тонам, якія адбіваюць сонечнае святло. Памяшканні, канешне, варта праветрываць. Але падчас максімальнай спекі, у прыватнасці, у поўдзень,

зніжаць тэмпературу, напрыклад, вентылятары, або «народныя метады» — змачыць прасціну і развесіць у пакоі, што таксама знізіць тэмпературу. Дазваляюць стварыць камфортныя ўмовы і кандыцыянеры. Але спецыялісты папярэджваюць, што выстаўляць рэкордна нізкую тэмпературу не варта, рэкамендаваная норма — 21 градус.

— Не варта моцна ахалоджваць той жа салон аўтамабіля. Гэта таксама стрэс для арганізма, які патрабуе адаптацыйных рэсурсаў, — тлумачыць Вадзім Сушыньскі.

Для паляпшэння самаадчування ў спякотныя дні рэкамендуецца прымаць халоднаваты душ.

НЕ ПЕРАГРЭЦЦА НА ВУЛІЦЫ

У спякотныя дні выходзіць на вуліцу лепш раніцай і ўвечары — да 11–12

падрыхтавацца. Адзенне павіна быць лёгкае, светлае і з натуральных тканін. Яно паляпшае цеплаадачу і не дазваляць перагрэцца. Абавязковы галаўны ўбор. Добра, калі ён будзе з палямі, якія ствараюць дадатковы ценю для твару.

Калі на вуліцы вы адчулі недамаганне, лепш перамясціцца ў ценю і адпачыць там нейкі час. Яшчэ мэтазгодна зайсці ў памяшканне з кандыцыянерам.

ЦІ ВАРТА ЗАЙМАЦЦА ФІЗКУЛЬТУРАЙ І ЯК ПРАЦАВАЦЬ НА ГРАДКАХ?

Медыкі раяць у самыя гарачыя дні адмовіцца ад фізічных нагрукі, бо гэта можа быць вельмі небяспечна для здароўя.

— Высокі тэмпературны рэжым — гэта таксама нагрук для арганізма, таму ад дадатковых фізічных нагрукі лепш адмовіцца, — кажа Вадзім Сушыньскі.

На дачным участку ці агародзе ў спеку таксама важна правільна арганізаваць перыяды работы. Лепш на градкі выходзіць раніцай і ўвечары, а на тэмпературным піку адпачыць у халоднаватым памяшканні.

ПІЦЬ ВАДКАСЦЬ, АЛЕ НЯШМАТ

У спякоту наш арганізм траціць ваду, і яе варта кампенсаваць. Гэтыя страты залежаць ад тэмпературы. Напрыклад, калі сплюк тэрмометра падымаецца вышэй за 30 градусаў, «расход» вадкасці ў арганізме павялічваецца ў чатыры разы.

Перавагу варта аддаваць звычайнай вадзе. Пры гэтым яна не павіна быць ледзяной. Падыдуць для налення смагі зялёны чай, морс, кампоты, мінеральная вада. А вось алкаголь, салядкія і газаваныя напоі непажаданыя.

— Арганізм варта не перагрузіць вадкасцю. Таму піць рэкамендуецца невялікімі аб'ёмамі — 150–200 мл, прычым лепш размяжваць гэта з прыёмам ежы, — раіць медык. — Асобна звярну ўвагу на мінеральную ваду: пры потааддзяленні наш арганізм траціць вялікую колькасць мінеральных соляў, таму яна добра аднаўляе іх баланс.

У спякоту многім не хочацца есці. І гэта наш своеасаблівы ахоўны механізм. Ежа ў такіх дні павіна быць лёгкай, і харчаванне лепш раціць і ўвечары — на тэмпературных мінімумах.

КУПАЦЦА Ё ДАЗВОЛЕННЫХ МЕСЦАХ

Каб засэрчагыць сябе і дзяцей ад летніх непрыемнасцяў, варта правільна выбіраць і зоны для купання. У прыватнасці, нельга лезці ў ваду ў недазволенах месцах, бо гарантаваць іх бяспеку ніхто не можа. У прызначаных для купання месцах санітарныя службы рэгулярна правяраюць ваду па біялагічных і санітарна-хімічных паказчыкам.

Як растлумачыла ўрач-гігіеніст аддзялення камунальнай гігіены Рэспубліканскага цэнтру гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Кацярына РАУТОВІЧ, асноўным мікрабіялагічным паказчыкам, з-за якога абмяжоўваецца ці забараняецца купанне, з'яўляецца наяўнасць кішэчнай палачкі, санітарна-біялагічнымі — наяўнасць паху і квітненне водарасцяў.

За мінулы тыдзень, з 31 ліпеня да 7 жніўня, у краіне была абследавана 341 зона адпачынку, на 30 выяўлены парушэнні. Узятая больш за 800 проб вады, 69 з іх не адпавядалі нормам. У такіх месцах купанне было абмежавана ці забаронена.

Алена КРАВЕЦ.



раецца пры агульным перагрыванні арганізма, а вось сонечны — гэта лакальны перагрэў, найперш галавы. Гэтыя станы важна своечасова выявіць і перамясціць

вокны лепш зачыніць. А калі тэмпература апускаецца, напрыклад, уначы, наадварот пакінуць адчыненымі.

Можна выкарыстоўваць як сродкі, якія закліканы

гадзіз і пасля 16–17. Ад звыклых прагулак у самую спеку лепш увогуле адмовіцца дзецям і пажылым людзям. Калі ж маецца неабходнасць выйсці, то трэба

Культасвета

ТЭАТР З ДАСТАЎКАЙ НА ДОМ

Сямейны інклюзіў-тэатр «і» паставіў свой першы відэаспектакль і выклаў у сеціве.

«Роні — дачка разбойніка» паводле аповесці Астрыд Ліндгрэн — самая свежая і адна з самых маштабных паставак тэатра. У спектаклі задзейнічаны 70 чалавек, у тым ліку 40 акцёраў, дарослых і юных, сярод якіх дзеці з аўтызмам.

Да спектакля тэатр падступіўся яшчэ летась — першыя рэпетыцыі пачалі ўвосень 2019-га. Вынік меркавалі прадставіць глядачам сёлета ў маі, аднак пандэмія каранавіруса і ўскладненне эпідэміялогіі ўнеслі свае карэктывы: жыццёвыя рэпетыцыі давалося адмяніць, а завочныя, якія рэжысёры Ігар Сідорчык і Сяргей Ісакаў спрабавалі ладзіць праз анлайн-платформы, не атрымліваліся, бо дзеці бянтэжыліся ў адзіночку, не адчуваючы партнёра па сцэне.

Але творчая суполка не здалася і вырашыла... зняць спектакль на відэа. Замест дзвюхгадзінай пастаўкі выйшаў удвая карацейшы па часе фільм. «Нашаму рэжысёру давалося перакройваць сюжэт п'есы і рабіць з яго сцэнарый пад тэлеверсію, потым доўга шукалі пляцоўку, на якой абдуцца здымкі, — расказ-

вае мастацкі кіраўнік сямейнага інклюзіў-тэатра «і» Ірына КІСЯЛЁВА. — Дзякуючы падтрымцы кампаніі А1 і найбуйнейшай у Беларусі прыватнай кінастудыі MovieProductionCompany, без якіх ажыццявіць задуманае проста не ўдалося б. І, канешне, я вельмі ганаруся нашымі юнымі акцёрамі — нягледзячы на тое, што яны сабраліся пасля доўгага перапынку і фактычна нанова вучылі свае ролі, вучыліся трымацца ў кадры, яны справіліся з пастаўленымі задачамі не горш за прафесіяналаў».

Пераканацца, ці так гэта на самамрэч, можа кожны ахвотны — спектакль «Роні — дачка разбойніка» размешчаны на YouTube-канале тэатра. Галоўныя ролі ў ім выканалі юныя акцёры — Оля Малатоўнік і Глеб Курэйчык (сын вядомага беларускага

сцэнарыста), а дапамагалі вучням педагогі — прафесійныя акцёры Геннадзь Фамін, Дзіяна Флеер і Дзяснін Дадзішкілінін.

Нагадаем, створаны ў 2016 годзе на базе тэатральнай студыі Ірыны Пушкарвай сямейны інклюзіў-тэатр «і» стаў унікальнай творчай пляцоўкай, якая не толькі аб'яднала прафесіяналаў і аматараў тэатральнага мастацтва, садзейнічала сацыялізацыі і раскрыццю здольнасцяў дзяцей з аўтызмам, але таксама стварыла мадэль грамадства роўных магчымасцяў. За час свайго існавання тэатр прадставіў пастаўкі «Флейта-чарадзейка», «Адноічы ў вялікім горадзе», «Вося пачуццяў, або Нараджэнне Чалавека», «Чыгунка», «Казка воўчага лесу», дакументальны фільм «Хто апошні?».

Вікторыя ЦЕЛЯШУК. Фота дадзена тэатрам.



КАЛІ З'ЯЎЛЯЮЦА ДЗЕЦІ

«Вось будзе свае дзеці, паглядзіш», — хто з нас не чуў ад бацькоў гэту сентэнцыю? І многія думалі, усміхаючыся ўпятай: ды калі яшчэ тое будзе...

А як тое самае «калі» наступае, рана ці позна разумееш, што дарослыя, аказваецца, мелі рацыю. Бо светапогляд і сістэма каштоўнасцяў змяняюцца, хай не імкліва, але няўхільна і незваротна. І гэта немагчыма растлумачыць тым, у каго дзяцей няма, — як немагчыма растлумачыць абсалютна здароваму шчасліўцу, што такое зубны боль, альбо таму, хто баіцца вышыні, — што адчуваеш падчас скачка з парашутам. Смак апельсінаў можна абмяркоўваць толькі з тымі, хто іх еў. Таму замілоўвае і адначасова раздражняе, калі маладыя ды раннія гарадскія хіпстарты расказваюць мне альбо, скажам, каляжаны, у якой чацвёрта дзяцей, альбо іншай каляжанцы — маці-адзіночцы пра тое, як трэба наладзіць 24-гадзінны догляд дзіцяці, выхоўваць, адукоўваць, матэрыяльна забяспечваць і, канешне, сачыць, каб дарослым не перашкаджала — «а калі не можаце, то і не трэба было нараджаць». Ну-ну. Шаноўныя, вы пакуль нават не ўяўляеце, колькі фізічных, псіхічных, часовых і матэрыяльных рэсурсаў патрабуе праект «дзіця». З'яўца свае — прыходзьце, абмяркуем кожную вашу парадку.

Дарэчы, калі свае не з'яўца — я апошняя, хто хоць словам, хоць позіркам у гэтым упікне. Бо толькі калі з'яўляюцца дзеці, разумееш, што рашэнне аб іх — адзін з самых няпростых выбараў у жыцці. І калі чалавек шчыра кажа, што не можа, не гатовы, а хай сабе і не хоча, бо робіць кар'еру і жыве для сябе — гэта яго выбар і яго адказнасць. Лепш самотны здаровы эгаіст, чым нежаданыя, непатрэбныя і ў рэшце рэшт нелюбыя, нешчаслівыя дзеці...

Зрэшты, гэта так, лірычнае адступленне. А факт у тым, што нараджэнне дзіцяці — дэмаркацыйная лінія, якая падзяляе тваё жыццё на «да» і «пасля» (безумоўна, гаворка не пра тых, хто банчыць дзіцей пасля выпіскі з радзіліні і потым адразу на школьным выпускным).

Калі з'яўляюцца дзеці, даводзіцца ўвесь час рабіць выбар: як назваць, чым карміць, чаму навучыць, куды паступаць, вырашаць канфлікты мірна альбо паказваць, што дабро павінна быць з кулакамі? У наш лічбавы час дадаткова задумваешся: якой інфармацыяй пра сябе і дзіцей дзяліцца, а якую не тое што трымаць у прываце, а наогул не давяраць сеціву — у яго памяць не чалавечая, бясконца...

Калі з'яўляюцца дзеці, ты так ці інакш сутыкаешся з працоўнай дыскрымінацыяй «вы ж пойдзеце на бальнічны» (а ты, наўня, думай, што каштоўнасці работніка вызначае яго вопыт і кваліфікацыя). Ты ў пэўнай ступені перажывеш канфлікт чаканняў і рэальнасці, супярэчлівыя памкненні, каб дзеці былі працягам цябе і каб яны сталі лепшыя за цябе. Ты рана ці позна пачуеш, што «твае дзеці — твае праблемы», нават калі ведаеш, што на самрэч дзеці — шчасце. Так, канешне, у дадатак яшчэ цэлыя катэгорыі эмоцый і пачуццяў — стомленасць, радасць, дэпрэсія, любоў, трывога, разгубленасць, пашчота, боль, але пераудсім шчасце.

Калі з'яўляюцца дзеці, ты больш не належыш толькі сабе. Ты перажываеш — а што будзе з імі, калі раптам нешта здарыцца з табой? Ты робішся адначасова вельмі моцны, бо трэба столькі зрабіць для іх будучыні, і вельмі ўразлівы, бо гэта ж такая цудоўная «кнопка» для маніпулявання... Ты будзеш рашаць жыццёвыя задачкі з зорачкай — на што ты здольны і гатовы дзеля сваіх дзяцей? І як рашыць гэтыя задачкі, каб потым ім жа, дзецям, не было за цябе няёмка ці наогул сорамна?

І галоўнае. Калі з'яўляюцца дзеці — гэтыя пытанні не скончацца ніколі, а пярэдуць да іх па ланцужку, у спадчыну, нібы эстафета пакаленняў. І толькі ад нас залежыць, будзе гэта эстафета любові ці чагосьці іншага.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

Тыя, хто побач

Кампазітар Алег ЕЛІСЕЕНКАЎ:

«У нас усё агульнае — і радасці, і нягоды, і грошы»

Са сваёй жонкай аўтар папулярных песень знаёмы амаль паўстагоддзя



Алег Елісеенкаў — аўтар хітоў «Добрыя людзі», «Сто гадоў», «Птушкі», «Прыязджайце да нас у Беларусь», «Берагі» — адзін з кампазітараў, якія рэгулярна наведваюць канцэрты эстраднай і акадэмічнай музыкі. Часам побач з ім бывае абаяльная жанчына. Гэта Таццяна, яго жонка.

(Заканчэнне на 3-й стар. «СГ».)

Бацькоўскі сход

ЗБІРАЕМСЯ Ў ШКОЛУ

У жніўні адна з галоўных задач мам і татаў — «экспіроўка» дзяцей да 1 верасня

Падрыхтоўка да школы — справа клопатная і далёка не танная. На чым можна сэканоміць грошы, час і сілы, пры гэтым ні на што не забыўшыся і не накупляўшы лішняга? Пра гэта мы спыталі ў розных спецыялістаў і ў мам школьнікаў рознага ўзросту.

Канцылярскія тавары

Першае і галоўнае правіла — яшчэ дома вызначыцеся з тым, што вам трэба. Самі сабе канцылярскія тавары каштуюць капейкі, але за ўсё разам набягае вялікая сума. У першым класе спіс канцтараў выдае настаўнік на бацькоўскім сходзе ў канцы жніўня. Калі яго ў вас няма, купіце



«канцылярку» па мінімуме — некалькі тонкіх шыйткаў у клетку і ў лінейку, адну-дзве ручкі, простыя алоўкі, гумку. Падлікоўныя матэрыялы для першакласнікаў (у асноўным, гэта палачкі) выпускаецца ў незлічонай колькасці варыянтаў і памераў. Які патрэбны менавіта ў вашым

класе, удакладніце ў настаўніку. Тое ж самае датычыцца і лінейкі — у некаторых школах першакласнікаў просяць прыносіць на ўрок драўляныя лінейкі, а не пластмасавыя. Пенал, дзе для кожнага алоўка або ручкі прадугледжаны трымаўнікі — не лепшы варыянт

для першакласніка. Танней і разумней набыць пенал на «маланцы», у які можна проста ссыпаць ручкі і алоўкі.

✓ **Што кажуць спецыялісты?**

Галіна Грынчук, настаўнік гімназіі-каледжа:

— Не трэба купляць першакласніку шмат шыйткаў. Яны карыстаюцца пропісамі і спецыяльнымі рабочымі шыйткамі, якія часцей за ўсё закупляюцца на клас цэнтралізавана.

Не купляйце малодшым школьнікам, і асабліва першакласнікам, дарагія алоўкі і ручкі. Усё гэта будзе губляцца. Дарэчы, гелевымі ручкамі ў малодшай школе пісаць не дазваляецца, толькі шарыкавымі. І не варта загадваць купляць вокладкі на падручнікі — можна прамакнуць памерамі. Атрымаецца падручнікі — купіце вокладкі.

(Заканчэнне на 4-й стар. «СГ».)

Шанс на абарону дзіцячага лёсу

Яго дае праз інфармацыйна-асветніцкую дзейнасць па прававых пытаннях — з удзелам спецыялістаў юрыдычнай галіны — прадстаўніцтва Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЭФ) у Беларусі. Работа вядзецца пры падтрымцы ўрада Вялікабрытаніі і падзелена на некалькі кірункаў, мэта якіх — дапамагчы людзям захаваць стасункі з сям'ёй і законам.

З 29 ліпеня і да канца гэтага года па серадах і пятніцах у Telegram адбываецца анлайн-кансультаванне дзяцей і бацькоў, якое дапамагае высветліць базавыя пытанні і акрэсліць пэўныя тонкасці праблемы, перш чым брацца вырашаць яе дэталёва.

У ліпені адбылося некалькі тэматычных вебінараў з удзелам прадстаўнікоў рэспубліканскай калегіі адвакатаў. Пытанні, якія ўздымаліся на гэтых мерапрыемствах, аказаліся настолькі запатрабаваныя і выклікалі такую цікавасць, што ўвосень ЮНІСЭФ збіраецца запусціць яшчэ адну частку праекта з удзелам адвакатаў. Гэта будзе інтэрнэт-лекцыі ў запісе на дакладнай тэмы, якія пасля можна будзе выкарыстоўваць у навучальным працэсе і ў інфармацыйна-прафілактычнай рабоце. Такія намеры агучыў Дзмітрый ШЫЛІН, старшы каардынатар па пытаннях аховы дзяцінства Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЭФ) у Беларусі:

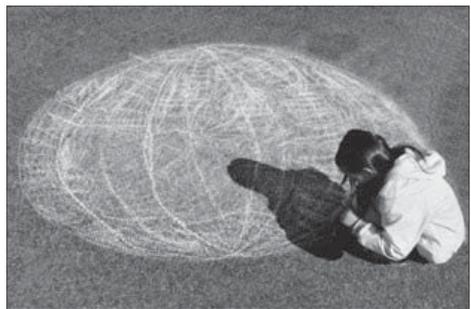
— Мяркуюцца зладзіць таксама інтэрнэт-трэнінгі і жывыя сустрэчы, калі дазволіць эпідэміялагічная сітуацыя, для настаўнікаў і вучняў старэйшых класаў, выкладчыкаў і студэнтаў ВНУ. Ужо існуе дамова з ВНУ краіны, што такія асветніцкія мерапрыемствы адбудуцца са студэнтамі-псіхологамі і студэнтамі-юрыстамі.

Сярод школьнікаў і студэнтаў ВНУ і сярэдніх спецыяльных устаноў аб'яўлены конкурс на найлепшае эсэ на тэму аднаўлення правасуддзя. Сумесна з Міністэрствам юстыцыі праводзіцца конкурс «Права на дзяцінства», у рамках якога дзеці і падлеткі дасылалюць свае малюнкi, відэаролікі і камп'ютарныя анімацыі са сваім бачаннем уласных правоў.

— Работы прыходзяць вельмі розныя. Дзеці ўздымаюць не толькі тэмы сям'і і міру — тут таксама праблемы інваліднасці, адзіноты, п'янства, суіцыду, — акрэсліў Дзмітрый Шылін. — Пасля падвядзення вынікаў мы хочам распаўсюдзіць гэтую інфармацыю, магчыма, з удзелам саміх аўтараў і іх бацькоў, па рэгіёнах Беларусі.

ЮНІСЭФ ладзіць таксама актыўную інфармацыйную кампанію па развіцці аднаўлення правасуддзя. У прыватнасці, створана некалькі анімацыйных відэаролікаў, дзе раскажваецца, што дзеці, якія знаходзяцца ў канфлікце з законам, маюць шанец на нармальнае дзяцінства і барацьбу супраць стыгматызацыі.

— Мы хочам расказаць людзям пра перавагі аднаўлення правасуддзя і медыяцыі. Паспрабаваць даць дзецям, якія ўжо маюць канфлікт з законам, шанец выправіць сітуацыю, каб яны не атрымалі пакарання ў ізаляцыі ў закрытай устаноўе, — падзяліўся прадстаўнік ЮНІСЭФ. — Гэта работа з юрыдычнай суполкай (суддзямі, пракурорамі, такімі) і з тымі професіяналамі, што кантактуюць з такімі дзецьмі: выкладчыкамі сацыяльна-педагагічных цэнтраў, прадстаўнікамі камісій па справах непаўналетніх і іншымі спецыялістамі.



У кастрычніку ў Мінску адбудзецца вялікая канферэнцыя па аднаўленчым правасуддзі, дзе спецыялісты раскажуць пра пэўныя вынікі вялікай працы. «Сямейная газета» таксама далучылася да работы ЮНІСЭФ, каб на сваіх старонках раскажаць чытачам пра пытанні, якія ўзімаюцца на вебінарах, прывесці парадкі і тлумачэнні спецыялістаў, даць магчымаць самім падлеткам расказаць, як змяніўся іх лёс.

Ірына СІДАРОК.

Па аліменты — не толькі ў суд

Памеры аліментаў і тэрміны іх спагнання, магчымаць не плаціць грошы на малага або зменшыць суму, наступствы ўхілення ад вылат і акалічнасці змагання з несумленымі аліментшчыкамі... Гэтыя і многія іншыя пытанні абмеркавалі практыкуючыя адвакаты Мінскай абласной юрыдычнай кансультацыі № 1 Наталля МЕНЧА і Жанна КІСЯЛЁВА на адным з апошніх вебінараў, арганізаваных Дзіцячым фондам ААН (ЮНІСЭФ) у Беларусі сумесна з рэспубліканскай калегіяй адвакатаў.

Плаціць да паўналецця і пасля

Абавязак бацькоў — утрымліваць непаўналетніх малых, а таксама паўналетніх, але недзеяздольных дзяцей, якія маюць патрэбу ў дапамозе. Праблемы ўтрымання, як правіла, узнікаць падчас разводу, калі сужэнцы перастаюць жыць разам і весці агульную гаспадарку.

Часцей за ўсё сітуацыя з выплатамі вырашаецца добраахвотна. Досыць часта паміж бацькамі заключаюцца пагадненні аб выплаце аліментаў. Калі яго няма, аліменты могуць спаганяцца згодна са шлюбным дагаворам або пагадненнем аб дзедках. Аднак калі бацькі ўхіляюцца ад свайго абавязку па ўтрыманні, аліменты спаганяюцца ў судовым парадку.

— Недзеяздольныя паўналетнія дзеці маюць права на ўтрыманне бацькоў незалежна ад часу і прычыны надыходу ў іх інваліднасці і да моманту, пакуль гэтая недзеяздольнасць захоўваецца. Асобамі, якія маюць патрэбу ў дапамозе, прызнаюцца недзеяздольныя, якія не маюць дастатковых сродкаў для існавання, — абзначыла Жанна Кісялёва. — Факт атрымання сацыяльнай дапамогі не азначае, што паўналетні непрацаздольны не мае права на аліменты. Яму павінна халаць грошай на прыстойнае жыццё.

Для працаздольных бацькоў штомесячны памер аліментаў павінен складаць не менш за 50 % бюджэту пражытачнага мінімуму на аднаго малага, 75 % — на дваіх і 100 % — на траіх і больш малых.

— Тэрмін выплаты аліментаў абмяжоўваецца паўналеццем дзіцяці незалежна ад таго, ці мае яно пасля свайго 18-годдзя даход, вучыцца ці працуе, — дадала адвакат. — Законам вызначаны таксама віды даходу, з якога павінны выплачвацца аліменты: туды ўключаюцца зарплата, пенсія, стывендыя, дапамога і іншае. Калі бацька атрымлівае непастаянны даход або мае даход у натуральнай форме, напрыклад, з яўляецца фермерам, то памер вылат вызначаецца дакладнай сумай — пэўнай колькасцю базавых велічынь.

Не толькі грошы, але і нерухомаць

Калі бацька павінен выплачваць аліменты, аднак мае іншых дзяцей, якія праз выплату аліментаў аказваюцца ў менш выгадным фінансавым становішчы ў параўнанні з тымі, хто атрымлівае аліменты, а таксама калі

бацька інвалід I ці II групы, суд можа зменшыць прадугледжаны законам памер аліментаў ці ўвогуле вызваліць яго ад іх уплаты.

Калі пасля разводу дзеці застаюцца пры кожным з бацькоў, аліменты з аднаго сужэнца спаганяюцца на карысць другога толькі ў выпадку, калі адно дзіця забяспечана менш за другое.

Па судзе бацькоў можна прыцягнуць да ўдзелу ў дадатковых расходах, якія выкліканы выключнымі абставінамі ў жыцці дзіцяці.

— Часцей за ўсё гэта захворванні, звязаныя з патрэбай у лячэнні, харчаванні, набыцці спецыяльных сродкаў. Суд можа спagnaць грошы як за ўжо набытыя для дзіцяці рэчы, так і ў лік будучых пакупаў, — удакладніла Жанна Кісялёва.

Пагадненнем аб выплаце аліментаў замест штомесячных укладанняў можа быць таксама прадугледжана аднамоментная грашовая выплата на будучыню або перадача пэўнай маёмасці.

Калі спачатку бацька дапамагае

праз суд, бо ў ёй ёсць непаўналетні. Каб адмяніць рашэнне суда, першай былой жонцы трэба даказаць, што развод фіктыўны і няма падставы памяншаць памеры вылат на дзіця ад першага шлюбу. Тут могуць дапамагчы і сведкі, і фотаздымкі, і нават самі дзеці, якія раскажуць, як жывуць мама і тата.

Ледзьве не кожны другі зварот па аліментах датычыцца пытання рэальнага заробку былога мужа, бо ў жонкі ёсць падазрэнні наконт прад'яўлення аліментшчыкам «ліпавага» даходу для налічэння меншай сумы вылат.

— Калі ўзнікае пытанне пра заробак у канверце ці пабочны даход аліментшчыка, спагнаннік павінен даказаць свае падазрэнні, каб ініцыяваць падатковыя праверкі, аднак не заўжды гэта дапамагае вывесці даходы плацельшчыка з ценю, — акрэсліла Наталля Менча.

Тое ж самае, калі аліментшчык працуе за мяжой. Доказ кладзецца на плечы спагнанніка. У Беларусі працуе



дзіцяці, а пасля перастае, то падаць на аліменты можна ў любы момант, пакуль малы не стаў паўналетнім.

Фіктыўны развод і «ліпавы» заробак

Аліментшчыкі намагаюцца паменшыць выплаты сваім дзецям самымі рознымі спосабамі. Напрыклад, калі сужэнцы разводзяцца ў другім шлюбе, прытым што бацька ўжо плаціць аліменты на дзіця ад першага, і другая экс-жонка таксама падае на аліменты на малага, то такім чынам бацька часта намагаецца зменшыць выплаты на першага непаўналетняга (да 16,5 %). Новы развод, як паказвае практыка, часта з'яўляецца фіктыўным, — прытым здараецца такое настолькі часта, што ў законе гэтае пытанне агаворана спецыяльна.

— Заканадаўча ўстаноўлены памер спагнання аліментаў, у тым ліку калі малыя народжаны ў розных шлюбах, у іх розныя мамы і яны жывуць у розных сем'ях. Памер аліментаў на аднаго малага складае 25 % ад заробку бацькі, на двух — 33, на трох і больш — 50 %, — удакладніла Жанна Кісялёва. — Тым не менш пры спагнанні аліментаў на другое дзіця можна ўзімаць пытанне аб змяншэнні вылат на першае. Аднак даказаць, што развод фіктыўны, вельмі цяжка. Другая сям'я спыняе сваё існаванне

механізм, згодна з якім можна накіраваць запыт работадаўцу ў іншай дзяржаве, каб даведацца пра даход, аднак сапраўднасць яго правярыць таксама цяжка.

Калі аліментшчык быў на тэрміновай вайскай або альтэрнатыўнай службе, то на адно дзіця яму налічаць 25 %, на двух — 33 %, на трох і больш — 50 % ад фактычна атрыманага ім даходу.

Калі бацька ўхіляецца ад аліментаў, бо ён, маўляў, «не працуе», парадак спагнання грошай з яго такі ж, як і з працоўнага, падкрэсліла Наталля Менча:

— Запазычанасць па аліментах вызначаецца зыходзячы з заробку ці іншага даходу, які атрымаў даўжнік за час, што не рабіў выплаты. І калі даўжнік у гэты час сапраўды не працаваў ці не прадставіў дакументы, якія пацвердзілі б яго заробак, памер вылат вызначаецца наступным чынам. На адно дзіця — 50 % бюджэту пражытачнага мінімуму, на двух — 100 %, на трох — 150 %.

Пры ўзнікненні запазычанасці па аліментах, па віне іх плацельшчыка аліментшчык выплачвае спагнанніку няўстойку ў памеры 0,3 ад сумы нявыплачаных аліментаў за кожны дзень пратэрміноўкі. Такім чынам прадугледжана хоць мінімальнае павышэнне вылат для такіх нядобрасумленых плацельшчыкаў.

Ірына СІДАРОК. ЗВЯЗДА

«У нас усё агульнае — і радасці, і нягоды, і грошы»

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

— **Раскажаце, як вы пазнае-міліся?**

— Традыцыйна для таго часу — 70-х гадоў XX стагоддзя. На танцах у гарадскім доме культуры Маладзечна. Гэта было вельмі моднае месца, там іграў вакальна-інструментальны ансамбль, цяпер бы казалі, кавер-бэнд, таму што музыканты выконвалі хіты савецкай, а яшчэ больш — замежнай эстрады. У іх была вельмі сучасная для таго часу апаратура. Я тады вучыўся ў Маладзечанскім музычным вучылішчы, а мой тата быў у ліку першых выкладчыкаў гэтай навучальнай установы.

І вось аднойчы ў ДК мяне запрасіла на белы танец сімпатичная дзяўчына. Яна вучылася ў мінскім архітэктурна-будаўнічым тэхнікуме, а ў Маладзечна прыехала на выхадныя да бацькоў. Гэта я даведаўся, калі пайшоў праводзіць яе дадому. Нам тады было па 16 гадоў.

«Нам уласціва пастаяннае жаданне развівацца, не стаяць на месцы, і гэта робіць нас цікавымі адно аднаму, мы ведаем, што кожны дзень будзе новы і непаўторны».

— **Зусім юныя... Як развіваліся адносіны?**

— Па-рознаму, было, нават затухалі. Не таму, што мы, напрыклад, сварыліся. Проста нават часу не хапала на сустрэчы. Я ўжо вучыўся ў кансерваторыі на дзённым, Таня працавала ў інстытуце «Мінскпраект» і завочна вучылася ў палітэху. Пасля заканчэння кансерваторыі мяне прызвалі ў войска на паўтара года. У часы нашай маладосці была традыцыя: дзяўчына дачакалася з арміі — ажаніся. Вось і я, выконваючы традыцыі, зрабіў прапанову Тацяне.

— **Дзе вы жылі пасля вяселля?**

— Таня атрымала пакой у інтэрнаце, вось там і жылі. Жонка працавала, а я паступіў у аспірантуру кансерваторыі.

— **Гэта значыць, у той час Тацяна больш зарабляла і ўтрымлівала сям'ю?**

— Гэта яшчэ як паглядзець, хто больш зарабляў. У кансерваторыі ў мяне была павышаная стыпендыя — 75 рублёў, а ў аспірантуры — 73. Вось такі казус. Аспірантам я кіраваў самадзейнасцю ў НДІ прыборабудавання, іншымі словамі, яшчэ 80 рублёў атрымліваў. І ніхто ж не адмяняў вяселлі, якія тады спраўлялі два-тры дні і абавязкова запрашалі музыкантаў. Дзве ночы іграеш — атрымліваеш зарплату інжынера! Такім чынам, больш зарабляў я. Але ведаеце, наша пакаленне неяк не мела звычайкі скрупулёзна вылічваць унёсак кожнага ў сямейную скарбонку. Жылі па прынцыпе: мы сям'я і ў нас усё агульнае — і радасці, і нягоды, і грошы.

У музыканта даходы часцей за ўсё непастаянныя, як той казаў, то густа, то пуста. Вядома, добра, калі жонка падстрахоўвае сваёй стабільнай зарплатай. Калі патрэбныя былі нейкія растэрміноўкі ў савецкі час, то афармлялі іх на Таню. Яна, дарэчы, заўсёды добра зарабляла. Жонка вельмі працавітая, і архітэктурна — гэта яе стыхія.

— **Як у вашай сям'і размеркаваны хатнія абавязкі?**

— Як майстар аўсянкі і кавы, падаю жонцы сняданак у ложку. Таня шыкоўна гатуе, прычым, як сапраўдная жанчына, з нічога ўмее стварыць кулінарны шэдэўр. Жонка цяпер выкладае



ў архітэктурна-будаўнічым каледжы, у яе вельмі вялікая нагрузка, таму часта абедаем у кавярні.

Калісьці мы разам выходзілі зімой выбіваць дываны на снезе, але цяпер амаль усю хатнюю працу ўзяла на сябе тэхніка. Гэта радзе, таму што больш часу можна прысвяціць рабоце або стасункам адно з адным.

— **Які самыя дарагія падарункі зрабілі жонцы?**

— Няма ў мяне нататніка, у які б запісваў кошт падарункаў! Не ведаю, ці быў ён самы дарагі, але адзін з першых, скажу так, вельмі салідных. Маю дыпломную работу «Сімфонія № 2 для камернага аркестра» набыло Міністэрства культуры БССР — тады за акадэмічныя творы добра плацілі. Сімфонія была паспяховай, яе шмат дзе ў Савецкім Саюзе выконвалі. З'явілася магчымасць атрымаць

адмовіўся ад паездкі, а для яго ўжо быў забраніраваны «люкс». Мне патэлефанавалі з Масквы, казалі, пущэўка гарыць, адзін дзень ужо знік. Таня здолела хутка аформіць адпачынак, і мы ўжо праз дзень былі ў Юрмале. Прыходзім на рэсепшан такія маладыя, атрымліваем ключы ад самага шыкоўнага нумара. Нас нават прынялі за «залатую моладзь». Было добра там адпачываць — цудоўнае паветра, мора. Раскошны нумар, у кабінце раяль, можна і папрацаваць.

Яшчэ было адно цікавае падарожжа. У 1997 годзе Сашу Саладуху запрасілі працаваць у круізі вакол Еўропы. Ён тады быў неверагодна папулярны ў Расіі. З яго падачы і я ўвайшоў у расійска-беларускую групу артыстаў. Акрамя нас, там былі, напрыклад, «Отпетые мошэннікі» і Марыя Пахоменка. Мы ўсе разам удзельнічалі ў гала-канцэртах, і ў кожнага быў адзін сольны. Артыстам прапанавалі добрыя ўмовы: можна

было паехаць з мужам ці жонкай. Так мы з Таняй апынуліся ў гэтым 30-дзённым круізе. Прызнаюся, мы ні за што не плацілі, але ведалі, колькі каштуе месца ў каюце. Неверагодныя тады для нас грошы. Вельмі шмат было ўражанняў, мы сапраўды убачылі ўсю Еўропу.

Яшчэ да каранавіруса я пачкавіўся круізамі — падумаў, ці не здзейсніць настальгічнае падарожжа. Цяпер круізы доўжацца 7—10 дзён, але і нам ужо трыццаць не трэба. Вядома, мы пабачылі свет, але гэта такія займальныя заняткі, што чакаем адкрыцця граніц, абмяркоўваем маршруты.

«У музыканта даходы часцей за ўсё непастаянныя, як той казаў, то густа, то пуста. Вядома, добра, калі жонка падстрахоўвае сваёй стабільнай зарплатай».

— **Вы знаёмыя амаль паўстагоддзя, стаж сямейнага жыцця набліжаецца да рубінавага вяселля. Як за столькі гадоў захаваць цікавасць адно да аднаго?**

— Мне здаецца, у кожнай сям'і свой рэцэпт, таму што ўсе людзі розныя, і гэта добра. Нам уласціва пастаяннае жаданне развівацца, не стаяць на месцы, і гэта робіць нас цікавымі адно аднаму, мы ведаем, што кожны дзень будзе новы і непаўторны. І гэты кожны новы дзень хочацца пражыць са сваім родным чалавекам.

**Аксана ЯНОўСКАЯ.
Фота з асабістага архіва
Алега Елісеенкава.**



ЗБІРАЕМСЯ Ў ШКОЛУ

✓ Што кажуць мамы?

Вольга Прылюбка, дырэктар прадзюсарскага цэнтра, мама траіх дзяцей:

— Мая галоўная парада: састаўце падрабязны спіс. Рабіце пакупкі толькі па гэтым спісе, і стаўце галачку насупраць кожнага пункта. Да 1 верасня ў крамах і гандлёвых цэнтрах столькі ўсякай прыгажосці, што на эмоцыях можна накупляць многа непатрэбнага.

Кацярына Алёхіна, практычны псіхалаг, мама пяцікласніка:

— Я ніколі не купляю канцтавары да 1 верасня, калі ўсюды чэргі і натоўп народу каля вітрын. Мой лайфхак — мець на першы тыдзень наступнага школьнага года невялікі запас «канцыляры» з мінулага года. А закупляцца шыйткамі, ручкамі і ўсім іншым дзесьці з 5 да 10 верасня. Зніжкі яшчэ дзейнічаюць, а чэргаў ужо няма.

✓ Што кажуць спецыялісты?

Галіна Грынчук, настаўнік:

— Калі вы — мама першакласніка, перад тым, як ісці па школьную форму ў краму, адкрыйце сайт вашай школы. Там пазначаны патрабаванні да формы адзення вучняў. У некаторых школах могуць быць канкрэтныя патрабаванні па колеры або фасоне. Тое ж самае датычыцца і фізкультурнай формы: у некаторых школах праду-гледжваецца пэўны яе колер па класах. Першакласнікі звычайна доўга зашпільваюць гузікі, а часам зусім не ўмеюць гэта рабіць. Няхай разам з сарочкамі для ўрачыстых мерапрыемстваў у гардэробе ваша школьніка будучы трыкатажныя вырабы без гузікаў.

Лілія Кацёр, валеолаг:

— Аптымальны варыянт, калі тканіна, з якой шыецца форма, напалову складаецца з натураль-

Марына Федаровіч, рэдактар, мама шасцікласніцы:

— Калі вы — занятая мама, якая шмат працуе, дапамажыце сабе: купіце не дзве, а пяць блузак, не адну, а дзве школьныя спадніцы, плюс штаны, сарафан і дзве камізэлькі ці, напрыклад, жакет і камізэльку. Так вам не прыйдзеца некалькі разоў на тыдзень займацца мыццём, чысткай і прасаваннем школьнага адзення.

Таніта Кам, мама трэцікласніцы:

— Калі выбіраць адзенне для пачатковай школы, мне падабаецца айчынная «Калінка». У фірменных крамах «Калінкі» заўсёды вялікі выбар мадэляў і нядрэнны дызайн рэчаў. А калі казаць пра больш дарослых дзяцей, то сёлета цікавыя мадэлі я знайшла ў інтэрнеце на Wildberries. І, дарэчы, не ў сезон у крамах дзіцячага і падлеткавага адзення бываюць зніжкі да 70 %.

Абутак

У школу патрабуецца «зменка». Лепш выбіраць натуральную скуру ці якасныя тканіны. Галоўнае правіла для зменага абутку — не слізкая падэшва.

✓ Што кажуць мамы?

Кацярына Алёхіна, мама пяцікласніка:

— Са шнуркамі малодшых школьнікі звычайна доўга важдваюцца, а некаторыя дзеці класа да пятага не могуць асвоіць гэтую мудрагелістасць. Лепш выбіраць абутак без шнуроў — напрыклад, на ліпучках. Або замест шнуроў уцягнуць тонкую каляровую гумку, каб надзваць і здымаць абутак можна было, не расшнуроўваючы.

Вольга Прылюбка, мама траіх дзяцей:

— Каб захаваць «вулічны» абутак у добрым стане, насіце ў школе «зменку», пачынаючы з верасня. Калі казаць пра зменны абутак для хлопчыка, мне падабаюцца

малыя усе зашпількі на сумцы. Атрымаеце — купляйце.

✓ Што кажуць спецыялісты?

Галіна Грынчук, настаўнік:

— Як мінімум у першым класе (а ў некаторых школах і ў другім класе) школьны партфель ці рюкзак дзіцяці не патрэбны. Падручнікі, зменны абутак, спартыўная форма малодшых школьнікаў застаюцца ў класе. Дадоў дзеці носяць толькі шыйткі — для іх купіце лёгкую папку з ручкамі для пераноскі.

Лілія Кацёр, валеолаг:

— Слова «ранец» сёння ўспрымаецца як састарэлае, але дзецям малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту медыкі рэкамендуюць насіць менавіта ранец — сумку на шлейках з цвёрдым каркасным корпусам і шчыльнай спінкай. Рюкзак жа — гэта сумка на шлейках без цвёрдага каркаса. Ранец раўнамерна размяркоўвае вагу школьных падручнікаў па пазваночніку дзіцяці. Дзякуючы цвёрдаму корпусу змесціва ранца будзе надзейна абаронена ад падзенняў, удараў, ападкаў — гэта зручна для малодшых школьнікаў, якія яшчэ не ўмеюць сачыць за сваімі рэчамі. Вага школьнай сумкі павінна быць: для навучэнцаў пачатковых класаў — не больш за 600—700 г, для навучэнцаў сярэдніх і старэйшых класаў — не больш за 1000 г. Важна, каб на школьнай сумцы былі святлоадбівальныя элементы — на прырэдні, бакавых паверхнях і верхнім клапане.

✓ Што кажуць мамы?

Таніта Кам, мама трэцікласніцы:

— Апошнім часам у моду ўвайшлі так званыя артапедычныя рюкзакі. Прыгожыя, карысныя для спіны, дарагія. І жудасна цяжкія! Мы ледзь не купілі такі. Але ён жа пусты важыць, як мек бульбы! А ў яго яшчэ прыйдзеца пакласці мінімум тры-чатыры кніжкі. На мой погляд, вельмі важна, каб школьны рюкзак сам па сабе быў лёгкі.



сліпону. Гэта красоўкі з тканіны. Яны без шнуроў і добра цягнуцца. Акуратна, надарога, камфортна, да таго ж яны мыюцца ў пральнай машыне. Дарэчы, пад пэўны стыль адзення такі абутак падыдзе і дзясціўчым.

Рюкзак

Галоўныя патрабаванні да рюкзак для першакласніка — матэрыял, які не надта лёгка забруджваецца і без праблем адмываецца, цвёрдая спінка, шырокая шлейкі і нескладаныя зашпількі. Па рюкзак лепш адправіцца ў краму разам з першакласнікам: прапануйце яму наспрабаваць расшпільці і зашпіль-

Аліна Кот, IT-спецыяліст, мама дваіх дзяцей:

— У мяне дзеці ўжо дарослыя: сын у восьмым класе, дачка — у дзевятым. Класа з восьмага пятага з набыццём школьнай сумкі ўжо не актуальнае для бацькоў. Падлеткі і так усюды ходзяць з рюкзакімі. Адзінае правіла для школьнага рюкзак: без яркіх надпісаў і уставак, больш класічнага выгляду.

Вольга Прылюбка, мама траіх дзяцей:

— Я аддаю перавагу недарогім мадэлям рюкзакіў для школы. Калі парвецца — не так шкада. Акрамя таго, дзецям надакучвае адно і тое ж адзенне, а новы рюкзак дазваляе трохі змяніць стыль. Я купляю сыну рюкзак два разы за школьны год.

Гаджэты

Класічны набор сучаснага школьніка — тэлефон і планшэт. Часам у гэты спіс дадаецца ноўтбук.

✓ Што кажуць спецыялісты?

Лілія Кацёр, валеолаг:

— Па сутнасці, тэлефон патрэбны дзіцяці па дарозе ў школу і дадому, каб сказаць, што з ім усё добра, а ў выпадку экстраннай сітуацыі звязцца з бацькамі. Працяглае «сядзенне ў гаджэтах» пагаршае памяць, сон і зрок.

✓ Што кажуць мамы?

Таніта Кам, мама трэцікласніцы:

— Можна адкласці набыццё мабільнага тэлефона да пятага класа. Мы пакуль абыходзімся «ра-зумным гадзіннікам». Ён паказвае час, з яго можна патэлефанаваць маме, прагледжана кнопка SOS, GPS-адсочванне, датчыкі зняцця з рук і выхад з пазначанай зоны. А мабільныя тэлефоны дзеці здаюць настаўніку перад урокам і атрымліваюць толькі пасля заканчэння заняткаў. Так што сэнсу ў гэтым гаджэце я не бачу, пакуль дзіця не падрасце. Праўда, калі ва ўсіх дзяцей у вашым класе ўжо ёсць «мабільнікі», а ў вашага дзіцяці няма, гэта можа быць для яго псі-халагічна цяжка.

Вольга Прылюбка, мама траіх дзяцей:

— Я ўпэўнена: малодшаму школьніку гаджэты не патрэбны. Хоць у нас яны былі з першага класа — і мабільны тэлефон, і планшэт. Але карыстацца падручнікамі і чытаць кнігі ў электронным выглядзе я сваё дзіця не прыучаю. Хацелася б, каб сын палюбіў менавіта папяровыя кнігі — іх пах, паход у бібліятэку. Уменне «загу-льці» кароткі змест дзеці набываюць хутка.

Аляксандра АНЦЭЛВІЧ.



Таніта Кам, дызайнер упрыгож-ванняў, мама трэцікласніцы:

— Маё правіла ў дачыненні да канцтавараў для школы: спадбаў-ваць дызайн — купіце некалькі. Гэта ж не дорага, а праз паўгода-год вы падзякуеце сабе за прадбач-лівасць. Ручкі-алюўкі аптымальна купляць оптам. Нядаўна купіла цэ-люю ўпакоўку сініх шарыкавых ру-чак — 100 штук. Па-першае, оптам атрымліваецца танней. Па-другое, пытанне з ручкамі цяпер вырашана надоўга. Асобна хачу сказаць пра тых дзяцей, хто ідзе першы раз у першы клас. Вос для іх канцтава-ры сапраўды трэба выбіраць, лепш за ўсё — разам з дзіцем. Каб усё гэта было прыгожым, мільым, пада-балася першакласніку. Гэта патра-буе ад мамы сіл, часу і некаторых матэрыяльных выдаткаў, але гэта архіважна! Першага верасня для першакласніка — вельмі сур'ё-зная падзея. І калі вы хочаце, каб ваша дзіця палюбіла школу, гэту падзею трэба абставіць з усёй ура-чыстасцю.

«Апошнім часам у моду ўвайшлі так званыя артапедычныя рюкзакі. Прыгожыя, карысныя для спіны, дарагія. І жудасна цяжкія!»

Адзенне

Калі ў вашай школе праду-гледжана пэўная школьная форма, тады зразумела, што купляць. Але патрабаванні большасці сучасных школ дастаткова абстрактныя: дзелавы стыль.

Пачніце з рэвізіі леташняга школьнага гардэробу дзіцяці — можа быць, сын ці дачка яшчэ не з усяго выраслі. Вадалазкі, кашулі, спадніцы можна насіць і два гады. Пасля рэвізіі складаем спіс неаб-ходных пакупаў.

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Дзве сястры — два лёсы

Паспрабуйце паглядзець на чалавека «з адлегласці» — раптам заўважаецца нешта новае, раней невядомае. На Сенненшчыне, што ў Віцебскай вобласці, у вёсках-суседках Літусава і Бортнікі жывуць дзве звычайныя жанчыны, дзве родныя сястры, шчырыя душой працаўніцы — Раіса Зуева і Валянціна Барышава, у дзявоцтве Мінчанкі. Лёс родных сясцёр падобны да лёсаў многіх людзей іх пакалення, і, напэўна, у кожнай вёскаў ёсць такія заўятаркі, як мае герані.



множыць рады перадавікоў на нашым камбінаце. У другім прадзільным цэху высокіх паказчыкаў дабіваюцца круцільшчыцы камсамолкі сёстры Раіса і Валянціна Мінчанкі <...>, яны даялі выкананне норм да 120—125 працэнтаў пры бездакорнай якасці». І яшчэ шмат добрых слоў з тых даўніх публікацый, якія дагэтуль грэюць сэрцы маім гераніям, даказваюць іх шчырасць у працы, аптымізм і прыроджаную выхаванасць.



У Оршы Валя і Раія пасябралі з вясковай дзяўчынай. Сталі часта прыязджаць да яе на Сенненшчыну, у вёсачку Літусава, хадыць з сяброўкамі на танцы. «Маладзі было шмат, танцавалі пад гармонік, і раманці ішлі на чыгуначную станцыю, якая знаходзілася дзесьці за дзесяць кіламетраў», — дзеліцца ўспамінамі сястры.

дзесьці працаваць, неабходны быў дазвол кіраўніка калгаса і даведка з яго подпісам. Здавалася, што ніякага выйсця тады для дзяўчыны не было. Але... Бацька дамовіўся з вартуаўніком канторы, каб той паставіў пачатку ды падрабіў подпіс кіраўніка на даведцы, якая і стала для Раі «білетам». Працавала яна на лямпавым заводзе, аднак не пакідала дзяўчыну жаданне атрымаць прафесійную адукацыю.

Калі праз год Валянціна паступала ў аршанскае гарадское прафесійна-тэхнічнае вучылішча № 45 тэкстыльшчыкаў, яна паклікала і Раю. Пасля заканчэння ў 1972-м навучальнай установы «на выдатна» сёстры Мінчанкі працавалі ў прадзільным цэху льнокамбіната круцільшчыцамі. Вось як тады пра іх пісала аршанская газета (жанчыны паказваюць нататку на пажаўцелай ад часу выразкі): «Спаборніцтва за дастойную сустрэчу вялікага юбілея — 50-годдзя ўтварэння СССР

Непрыкметна нітка лёсу вярнула іх у простае, ужо знаёмае раней вясковае жыццё. Замуж першай выйшла старэйшая сястра, якая засталася ў Літусава, а зямой у Бортніках гулялі ўжо Валянціна вяселле. Ці супадзенне гэта, ці не, аднак звалі абодвух іх абраннікаў Мікалаямі. У кожнай нарадзіліся па два хлопчыкі і дзве дзяўчынкі.

Хоць нашы сёстры і не блізныя, аднак вельмі падобныя між сабой — усё жыццё іх б'ягаюць. Як дзве бярозкі, схіляюцца яны адна да адной, імкнуча быць побач, дапамагаць у цяжкія хвіліны. А такіх хвілін здаралася нямаля, усяго хапала, як ва ўсіх — былі і гора, і радасць, і крыўды, і прабачэнні...

Нягледзячы на тое, што дзяўчаты мелі вялікую прагу і схільнасць да вучобы, а на заводзе — павагу і поспех, прыйшлося перакрываць жыццёвы ўклад наноў. Раіса працавала лабарантам на малочнаварнай ферме і некаторы час рахунковадам у калгаснай канторы, прыходзілася і паварам шчыраваць працяглы тэрмін. Аднак большая частка яе працоўнага стажу — у сферы культуры, бібліятэкарам і загадчыцай клуба. Не адмаўлялася жанчына і ад дэпутацкай дзейнасці ў сельскім Саветах, і нават цяпер яна з'яўляецца старэйшай вёскай. Ідуць да яе людзі з рознымі патрабаваннямі: ці ліхтар трэба калі да адрамантаваць, ці дамоўца аб спіле лязняку альбо адвозцы смецця і г. д. Для жанчыны ўсё гэта штодзённыя клопаты, якія дадаюць сэнсу у жыцці.

Валянціна таксама была актыўнай дэпутаткай, да таго ж ніколі не саромелася «бруднай» работы. Спачатку была прадавачкай у мясцовай краме. Але, так скажам, лёс, усё сваё жыццё аддала калгаснай ферме. Даярцы Валянціне прыходзілася часам даць па 50 кароў ды яшчэ ацёлы прымаць! Уявіце, гэтую работу выконвала слабая жанчына, якая на той момант засталася маладой удавой з дзецьмі-пагодкамі на руках. Аднак мая геранія ніколі не падала духам, годна выхавала дзяцей і не здрадзіла адзінаму мужу: так і не выйшла больш замуж, хоць і жаніхі былі. А ў хвіліны смутку развейвае дрэнныя думкі звонкай песняй, з вялікім жаданнем і радасцю выступае на мясцовай сцэне.

Можа, і цяпер у кожнай з гэтых жанчын калі-ніколі ды прамільне думка: ці правільна яна зрабіла ў свой час, калі вырашыла пакінуць горад і застацца на вёсцы, пайсці за хлебароба, нарадзіць шмат дзетак і пакінуць свае нязбыўныя дзівачыя мары ў мінулым... Аднак, здаецца, сёстры Раіса і Валянціна даўно ўжо палюбілі Сенненшчыну, пусцілі тут карані і зразумелі, што гэты шлях быў ім наканаваны. А зморшчыны на іх тварох і рукі, стомленыя ад шматгадовай працы, не перашкаджаюць заўважаць бляск важай і адчуваць прыгажосць шчыры сэрцаў дзюво сясцёр, двух іх лёсаў.

Надзея ЗУЕВА,
фота аўтара
і з уласнага архіва герані.



Мы жывём у дзіўны час, калі кожную хвіліну адбываецца шмат новага і цікавага. І нават дарослы чалавек, які шмат чаго бачыў у сваім жыцці, можа шчыра здзіўляцца ўсёму вакол. А што ж казаць пра дзяцей?

Трагічная статыстыка прымушае задумацца: дзясцяткі дзяцей, у асноўным дашкольнага ўзроста, штогод траўміруюцца праз знешнія прычыны: у 2017 годзе пацярпелі 146 дзяцей, у 2018 — 137, а ў 2019 годзе — 120.

У якіх сітуацыі часцей за ўсё трапляюць малыя? Пачынаючы з двух гадоў яны становяцца асабліва актыўнымі і цікавымі: следуючы пліту, прас, абгравальнікі, імкнуча затыкаць адтуліны ў рэзцы або чапаць драгты, каштуючы на смак бытавую хімію і розныя вадкасці, цягнуць у рот дробныя прадметы.

Ва ўзросце ад чатырох да шасці гадоў дзеці вылучаюцца празмернай успрымальнасцю, таму ўсё, што яны бачаць, імкнуча паўтарыць. Так, напрыклад, у разнастайных гульнях у ход ідуць запалкі і запальнікі, якія дапамагаюць імітаваць учынкi і дзеянні дарослых.

Пера эксперыментаў пачынаецца з сямі і доўжыцца да дванаццаці гадоў. У гэтым узросце дзеці часта імкнуча «дзейнічаць» уподобай ад бацькоў, шчыра спадзеючыся, што пра гэта ніхто не даведаецца: разводзяць вогнішчы, эксперыментуюць з лёгімі на загаранне вадкасцямі, залазяць на гарышчы і ў адрывы, гуляюць па-за межамі дома і г. д.

Ужо з чатырнаццаці гадоў дзеці адчуваюць сябе па-сапраўднаму самастойнымі і імкнуча самастворэцца. Да сітуацыі, названых вышэй, дадаецца цяга да вострых адчуванняў: забрацца на электрычны слуп для яркага фота, праехацца на бацькоўскай машыне, уцячы кулапца на вадабём. Спіс можна працягваць доўга, але выснова тут адна — усё гэта можа скончыцца трагічна.

ФОРМУЛА НА УСЁ ЖЫЦЦЁ

Вядома, галоўнымі абаронцамі ад большасці здарэнняў павінны выступаць бацькі, задача якіх — сачыць за дзіцем і не пакідаць яго аднаго. Але ці заўсёды гэта магчыма? На жаль, не. Менавіта таму неабходна працаваць на папярэджанне — вучыць дзяцей правілаў бяспекі, дзякуючы якім яны змогуць адкрыта і пазітыўна пазнаваць навакольны свет, развівацца і асвойваць новыя навыкі.

Як гэта зрабіць? Усё вельмі проста — дастаткова ведаць «формулу бяспекі», якая прывучае да азначанага ладу жыцця і дапамагае выпрацаваць ахоўны механізм, які аўтаматычна спрацуе ў дзіцяці ў патрэбны момант. «Формула» мае ўсяго два складнікі.

Першы — уласны прыклад. Калі вы няправільна карыстаецеся электрапрыборамі, пакаіце іх уключанымі і сыходзіце па сваіх справах, то патрэбнага эфекту вы не дасягнеце — тут ёсць відавочная супярэчнасць, і дзіцяці нічога не варта ўвабачае убачанае і ацаніць гэта дзеянне як неабходнае. Таму правільна карыстаючыся электрапрыборамі, пачынам ацэпеннем, будзьце асцярожныя з агнём і ўласным прыкладам вучыце дзяцей.

Другі — навучанне. Вядома, дзецям наўрад ці будзе цікава слухаць сумныя лекцыі аб правілах бяспекі, таму да гэтага працуюць варта падыходзіць з крэатыўнага боку. Прапануем некалькі спосабаў.

1. Чытайце!

Казкі, аповяданні, коміксы — выдатны спосаб разабраць прыклады, якія могуць прывесці да надзвычайнай сітуацыі. У літаратуры іх велізарнае мноства, пачынаючы ад класічных твораў і заканчваючы спецыяльнымі кнігамі ад ратавальнікаў. Калі чытаеце з дзіцем, заўсёды задавайце яму пытанні: «Чаму гэта адбылося?», «Што было зроблена не так?», «Што трэба было зрабіць?». Разважаючы над сітуацыямі, вы

дапамагаеце дзіцяці зразумець і запамінаць правільныя арыенціры і дзеянні.

2. Малюйце!

Дзеці ўспрымаюць навакольны свет вобразамі. А гэта значыць, што ўсё, што вы ім кажэце, яны павінны бачыць. Малюванне выдатна для гэтага падыходзіць. Паспрабуйце адлюстраваць небяспечныя сітуацыі і растлумачце, як пры іх унізіць дзейнасць, задайце дзіцяці асобную тэму для малювання, а потым абавязкова распытайце, чаму яно гэта намалювала. Для спрашчэння працэсу можаце выкарыстоўваць спецыяльныя размаляўкі, у якіх можна не толькі правяць свае мастацкія здольнасці, але і акунуцца ў займальную гісторыю.

3. Глядзіце!

Не забывайце і пра мультфільмы. Для навування выдатна падыходзіць мультсерыял ад МНС Беларусі «Чароўная кніга». Яго героі — разумныя Бабёр, неспакойная Птушачка і дэптылівы Зяць — у цікавай форме распавядаюць пра бяспекі, а Воўк, які трапляе ў небяспечныя сітуацыі, праз свае дзеянні паказвае маленькім глядачам, як рабіць нельга. Адметна, што кожная серыя датычыцца пэўнай надзвычайнай сітуацыі, якая можа адбыцца ў тую ці іншую пару года, што робіць мультфільм актуальным на працягу ўсіх дванаццаці месяцаў.

4. Гуляйце!

Гульня — найцікавейшы спосаб. Дзіця лепш запамінае асноўныя правілы, таму што не толькі цялкам уключаецца ў працэс і само ўплывае на сцэнарый, але і адрацоўвае асноўныя дзеянні і замацоўвае іх на практыцы. Паспрабуйце гульні «Ратавальнікі спяшаюцца на дапамогу!», у пачатку расказваць дзіцяці аб рабоце ратавальнікаў, у якіх выпадках яны могуць спатрэбіцца і як правільна выклікаць дапамогу, а пасля гэтага — адыграйце: вазьміце на сябе ролю

дыспетчара, да якога будзе тэлефанаваць дзіця ў экстраннай сітуацыі, а потым памяняеце ролямі. Дзякуючы такому падыходу малое лёгка засвоіць патрэбныя веды і замацуе неабходныя навыкі.

5. Вырашайце!

У дапамогу могуць прыйсці і інтэрактыўныя тэхналогіі — тэсты і флэш-гульні. Выбіраючы правільныя варыянты адказаў і вызначваючы лёс героя, дзіця зможа не толькі атрымаць новыя веды, але і з лёгкасцю паўтарыць вывучанае. Такая форма вельмі мабільная: у любым зручным для вас месцы — у транспарце, у паліклініцы, на дачы — вы зможаце лёгка спасцігаць бяспечныя ісціны разам.

На самай справе, варыянтаў, як арганізаваць навучанне, велізарнае мноства — варта толькі прасякнуцца жаданнем. Што ад вас патрабуецца? Толькі фантазія і паўгадзіны асабістага часу, якія вы абмяняеце на каштоўны вынік.

Вядома, нельга забараніць дзецям пазнаваць свет, таму наша агульная задача — падстрахаваць іх, навучыць і папярэдзіць магчыму трагедыю, быць побач і нават на крок наперадзе. Не пускаяйце гэты працэс на самацёк — так вы не зведзеце гора тых бацькоў, з дзецьмі якіх здарыліся непраўныя трагедыі, цяжар ад якіх, на жаль, даводзіцца несці ўсё жыццё.

Ганна ШЛОМА,
інспектар Рэспубліканскага цэнтра
прапаганды МНС.



ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Организатор: государственное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», г. Витебск, проезд Гоголя, 5, тел. (0212) 24-63-12

Продавец ОАО «Витебскоблвавторган», 210001, г. Витебск, ул. Комсомольская, 27/11, тел. (0212) 68-73-41

Лот № 1. Капитальное строение с инв. № 200/С-74876, площадью 479,5 кв. м, по адресу: Витебская обл., г. Витебск, ул. Журжевская, 24, составные части и принадлежности: две пристройки, крыльцо, проезжая часть, пешеходная часть (участок 1, участок 2), назначение – здание специализированное для обработки древесины и производства изделий из дерева, включая мебель, наименование – здание специализированное для обработки древесины и производства изделий из дерева, включенное в Единый государственный реестр недвижимости по адресу: Витебская обл., г. Витебск, ул. Журжевская, 24 с целевым назначением – земельный участок для содержания и использования здания специализированного для обработки древесины и производства изделий из дерева, включая мебель. Переход права на зем. участок осуществляется в соответствии с действующим законодательством Республики Беларусь. Нач. цена: 10 536,00 бел. руб., в т. ч. НДС. Задаток: 1 053,60 бел. руб.

Дата, время и место проведения повторных торгов: 31.08.2020 в 15.00 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, 5, в ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Срок введения задатков и приема документов: с 13.08.2020 с 08.30 по 28.08.2020 в 17.30. Условием участия в аукционе (единственный участник аукциона) в течение 10 (десяти) рабочих дней со дня проведения аукциона обязан возместить затраты на проведение независимой оценки рыночной стоимости объекта недвижимого имущества в размере 427,75 рубля, в т. ч. НДС, затраты на организацию и проведение аукциона на р/с, указанный в протоколе аукциона; подписать договор купли-продажи не позднее 15 рабочих дней с момента подписания протокола аукциона; оплатить задаток в размере 10% от начальной цены предмета аукциона не позднее 10 календарных дней с момента подписания договора купли-продажи. Ранее опубликованное извещение: газета «Звезда» 17.03.2020, 06.06.2020

Заявления на участие в аукционе со всеми необходимыми документами принимаются в рабочие дни с 8.30 до 17.30 по адресу: г. Витебск, проезд Гоголя, д. 5 в ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Задаток перечисляется на р/с ККУП «Витебский областной центр маркетинга» № BY93MTBK0120001093300066782 ЗАО «МТБанк», г. Минск, БИК МТКВВУ22, УНП 390477566. Аукцион проводится в порядке, установленном постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 12.07.2013 № 608. Лица, желающие участвовать в аукционе, обязаны подать организатору аукциона заявление на участие в аукционе, подписать соглашение установленной формы с приложением документов: документ, подтверждающий внесение суммы задатка на р/с, указанный в извещении, с отметкой банка; ор. лицом или индивидуальным предпринимателем РБ – копия документа, подтверждающего гос. регистрацию юр. лица или индивидуального предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; иностранным юр. лицом – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны учреждения (выписка должна быть произведена не ранее шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство юр. статуса в соответствии с законодательством страны учреждения с нотариальным засвидетельствованием переводом на белорусский или русский язык; представителем юр. лица РБ – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке (комом случае, когда юр. лицо представляет его руководителем); представителем гражданина или индивидуального предпринимателя РБ – нотариально удостоверенная доверенность; представителем иностранного юр. лица, иностранного физ. лица – доверенность, легализованная в установленном законодательном порядке с нотариальным засвидетельствованием; представителем иностранного юр. лица или физического лица – документ, подтверждающий его полномочия. Организатор аукциона вправе в любое время, но не позднее чем за 3 дня до даты проведения аукциона, отказать от проведения аукциона. Ознакомиться с предметом торгов можно по предварительному согласованию с Продавцом по тел.: +375 (33) 5483401, 68-73-41. Осмотр объекта осуществляется в рабочие дни с 8.30 до 17.30. Настоящее извещение опубликовано на сайте Витебского облисполкома <http://vitebsk-region.gov.by/>. Доп. информацию можно получить по тел.: (0212) 24-63-12, (029) 510-07-63, e-mail: vcm74@mail.ru, marketlv.by.

ИЗВЕЩЕНИЕ

ВЕРХНЕДВИНСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
проводит открытый аукцион на право заключения договора аренды земельного участка, который состоится 18 сентября 2020 г. в 15.00 в здании Верхнедвинского райисполкома по адресу: г. Верхнедвинск, ул. Кооперативная, 1.

На аукцион будет выставлен земельный участок с кадастровым номером 221 05010001, рыночная стоимость по адресу: Витебская область, город Верхнедвинск, улица Коняра, площадью 0,0060 га, в аренду сроком на 5 (пять) лет для строительства и обслуживания торгового павильона, начальная цена предмета аукциона – 14 (четырнадцать) рублей 05 (пять) копеек, размер задатка – 1 (один) рубль 50 (пятьдесят) копеек.

Условия продажи: победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на приобретение земельного участка, как единственный, подавший заявление на участие в аукционе, в течение 10 рабочих дней со дня утверждения протокола о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся, до обращения за государственной регистрацией в отношении земельного участка обязан: внести плату за предмет аукциона (часть платы – в случае предоставления расщотки ее внесения); возместить Верхнедвинскому райисполкому затраты на организацию и проведение аукциона; выполнить условия, предусмотренные в решении о проведении аукциона и предоставлении его победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона; заключить с Верхнедвинским районным исполнительным комитетом договор аренды земельного участка.

Для участия в аукционе приглашаются граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица (далее – участники). Участнику необходимо подать заявление на участие в аукционе, заверенную копию платежного поручения о внесении задатка. Кроме того, в комиссию представляются:

- гражданскому – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;
- индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
- представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;
- представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица.

Заявления на участие в аукционе принимаются в рабочие дни с 8.00 до 17.00 (перерыв с 13.00 до 14.00) с 17 августа по 16 сентября 2020 г. (включительно) по адресу: г. Верхнедвинск, ул. Кооперативная, 1, кабинет 64. Заключительная регистрация участников 18 сентября 2020 г. с 14.00 до 14.45 по тому же адресу. К участию в торгах не допускаются участники, не прошедшие заключительную регистрацию.

Сумма задатка перечисляется на р/с: БУ16AKBZ3804313000892100000 в ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Минск, БИК АКБВВУ2X. Получатель – Верхнедвинский райисполком. УНП 300063038. Код платежа 04005.

Победитель аукциона – участник, предложивший наибольшую сумму. Аукцион признается несостоявшимся, если заявление на участие подано менее чем двумя участниками. Предмет аукциона не может быть продан по начальной цене.

На земельном участке расположено бесфундаментное строение, инженерные коммуникации отсутствуют.

Всем желающим предоставляется возможность предварительно ознакомиться с объектом продажи.

Контактный телефон в г. Верхнедвинске: 8 (0215) 62897.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТЫХ ТОРГОВ

Антикризисный управляющий открытого акционерного общества «МОТОВЕЛО» – ООО «Антикризисное управление», 220012, Минск, ул. Чернышевского, д. 5, офис 4, сектор «Б»

Продавец ОАО «МОТОВЕЛО», г. Минск, пр-т Партизанский, 8 (тел. +375 17 298-14-22)

Торги проводятся в форме открытого аукциона отдельными лотами на повышение стоимости с открытой формой предложения

- Сведения о предмете торгов и начальной цене
- Дебиторская задолженность:**
- лот № 1: частное торговое унитарное предприятие «КлиматПромСервис» на сумму 536,13 руб.
 - лот № 2: частное торговое унитарное предприятие «КлиматПромСервис» на сумму 1 627,74 руб.
 - лот № 3: частное торговое унитарное предприятие «Натали 2006» на сумму 1 740,57 руб.
 - лот № 4: частное торговое-производственное унитарное предприятие «АКСАМИТ-ТОРГ» на сумму 335,04 руб.
 - лот № 5: частное торговое-производственное унитарное предприятие «АКСАМИТ-ТОРГ» на сумму 242,70 руб.
 - лот № 6: частное торговое-производственное унитарное предприятие «БарШук» на сумму 356,24 руб.
 - лот № 7: общество с ограниченной ответственностью «АМОНД» на сумму 38 320,63 руб.

Шаг аукциона – 5% от начальной цены предмета торгов по каждому лоту

Ознакомление заинтересованных лиц с предметом торгов осуществляется в рабочие дни. Ответственное лицо: Заприважина Жанна Александровна, тел. +375 17 298 14 22

Задаток 10% от начальной цены предмета торгов по каждому лоту перечисляется не позднее 27.08.2020 (считать датой поступления задатка – дату зачисления на счет продавца) в белорусских рублях на р/с BY50BLBB 30120190017558001002 в ОАО «Белинвестбанк», (БИК): BLBBVU2X, УНП 190017558, получатель платежа – открытое акционерное общество «МОТОВЕЛО»

Порядок оформления участия в торгах, критерии выявления победителя торгов и порядок оформления результатов торгов определены ст. 127, 128, 129 Закона Республики Беларусь от 13.07.2012 г. № 415-З «Об экономической несостоятельности (банкротстве)». Порядок оформления участия в аукционе: лица, желающие участвовать в аукционе, обязаны подать продажу в срок до 16.00 27.08.2020 заявления на участие в аукционе с приложением документов согласно ст. 127 вышеуказанного Закона.

Критерии выявления победителя аукциона: документом считается предложенная сумма, которая предложена на аукционе самую высокую цену. Порядок оформления результатов торгов: Победитель торгов (президент на покупку) в день проведения торгов подписывает протокол

Срок подписания договора купли-продажи В день проведения торгов 28.08.2020

Условия оплаты предмета торгов

Победитель аукциона либо единственный участник аукциона, согласившийся приобрести предмет аукциона по начальной цене, увеличенной на 5%, обязан оплатить предмет аукциона за минусом внесенного задатка в течение 5 календарных дней со дня заключения договора купли-продажи.

Победитель торгов либо единственный участник торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета торгов на 5%, обязан возместить фактические затраты на их проведение в течение пяти календарных дней со дня проведения торгов

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время до объявления его проданным без объяснения причин снятия

Аукцион состоится 28.08.2020 в 11.00 по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 8.

Заявления на участие и необходимые документы, в т. ч. перечисление задатка, принимаются по 27.08.2020 до 16.00, в адрес: г. Минск, пр-т Партизанский, 8

Тел.: +375 17 298 14 22. E-mail: sgd@mzv.by

УП «Белконфискат»

объявляет о проведении электронных торгов 01.09.2020 г. по продаже легкового универсала Курбанова А. В.: Ford Focus, 2007 г. в., начальная стоимостью 2 600 рублей.

На сайте belkonfiskat.by размещена информация о порядке торгов. Справки по тел.: 8 (017) 3639489, 8 (029) 7790809.

УП «Белконфискат»

объявляет о проведении электронных торгов 02.09.2020 г. по продаже имущества Маркова М. М. легковой внедорожник Volvo XC90, 2003 г. в., начальная стоимостью 3 800 рублей.

На сайте belkonfiskat.by размещена информация о торгах. Справки по тел.: 8 (017) 3639489, 8 (029) 7790809.

УП «Белконфискат»

объявляет о проведении электронных торгов 03.09.2020 г. по продаже легкового авто Свинтеной Е. Л.: «Мерседес-Бенц С220 D», 1997 г. в., начальная стоимостью 2 080 рублей.

На сайте belkonfiskat.by размещена информация о порядке торгов. Справки по тел.: 8 (017) 3639489, 8 (029) 7790809.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 03 сентября 2020 года повторных торгов с условиями по продаже имущества, принадлежащего ОАО «ДСТ № 5»

Предмет торгов
«Технологическая площадка для хранения и обслуживания спецтехники» с инв. № в ЕПРН/И 600/С 162568 общей площадью 9 270,6 кв. м (назначение: сооружение специализированное складов, хранилищ; составные части и принадлежности: технологическая площадка для хранения и обслуживания спецтехники – литер А, состоящая из поезда, трех покрытий, трех бортов, технологической площадки, дорожки, ограждения)
Сведения о земельном участке: площадь – 1 624,3 га, кадастровый номер – 623650100001005212
Местонахождение – Республика Беларусь, Минская обл., Минский р-н, г. Заславье, ул. Заводская, 17
Начальная цена – 1 020 321,00 бел. руб. с учетом НДС
Сумма задатка – 100 000,00 бел. руб.

Продавец имущества: ОАО «ДСТ № 5», г. Минск, ул. Лукьяновича, 4-253.

Организатор торгов: государственное предприятие «МГЦН», г. Минск, ул. К. Маркса, 39, к. 10.

Условие торгов: победитель торгов (покупатель) оплачивает вознаграждение за организацию и проведение торгов, включающее затраты на организацию и проведение результативного аукциона, в размере 1 процента от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах торгов, в течение 3 рабочих дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст.ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества, принадлежащего ОАО «ДСТ № 5», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

- заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов);
- заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов);
- копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей);
- копию устава (для юридических лиц);
- копию платежного документа о внесении задатка, документа, подтверждающего полномочия представителя юридического (физического) лица, а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе, на расчетный счет № BY15 BLBB 3012 0190 3885 8300 1001 в ЦБВ №527 ОАО «Белинвестбанк», г. Минск, БИК BLBBVU2X, получатель – государственное предприятие «МГЦН», УНП 190398583.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наибольшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае если торги признаны несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается после предъявления копии платежного документа о перечислении суммы вознаграждения за организацию и проведение торгов и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи.

Торги проводятся 03 сентября 2020 года в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 13.08.2020 по 17.09.2020 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6. По вопросу осмотра объекта следует обращаться по телефону: (017) 388-43-21.

Телефоны для справок: (017) 327-48-36 (государственное предприятие «МГЦН»); (017) 388-43-21, (029) 179-23-02 (ОАО «ДСТ № 5»).

Свидетельство, печати и штампы частного научно-производственно-внедренческого унитарного предприятия «Еврофинанс» (УНП 690500017, Минская обл., Стародорожский р-н, Дражновский с/с, аг. Дражное, ул. Гагарина, д. 26) считать недействительными.

Информация о проведении 16 сентября 2020 г. 95-го открытого аукциона на право заключения договоров аренды земельных участков в Солигорском районе

№ лота	1	2	3	4	5
Предмет аукциона	право заключения договора аренды земельного участка				
Адрес земельного участка	Минская обл., Солигорский р-н, Захавчицкий с/с, аг. Захавчик, ул. Калюк, 2	Минская обл., Солигорский р-н, Захавчицкий с/с, аг. Захавчик, ул. Калюк, 3	Минская обл., Солигорский р-н, Старобинский с/с, д. Листопаднич, ул. Зелёная, 1	Минская обл., Солигорский р-н, Хвалевое, ул. Центральная, 14А	Минская обл., Солигорский р-н, Чивичевский с/с, п. Хвалевое, ул. Центральная, 16А
Кадастровый номер	625081701601000891	625081701601000892	625086200601000484	625085411601000120	625085411601000119
Площадь, га	0,0993	0,0993	0,1727	0,1450	0,1298
Назначение земельного участка в соответствии с единой классификацией назначения объектов недвижимого имущества (целевое назначение)	размещение объектов усадебной застройки (строительство и обслуживание одноквартирного жилого дома)				
Начальная цена продажи, руб.	346,31	346,31	592,15	1 161,05	1 039,34
Сумма задатка, руб.	69,00	69,00	118,00	232,00	207,00
Срок аренды земельного участка	50 лет		30 лет		
Затраты на организацию и проведение аукциона, руб.	1 803,64	1 750,71	2 744,08	2 463,42	2 483,17

Организатор аукциона: Солигорский районный исполнительный комитет, г. Солигорск, ул. Козлова, 35. Контактные телефоны: 8 (0174) 23 78 36, 23 73 24.

Аукцион состоится в 15.00 16 сентября 2020 г. по адресу: г. Солигорск, ул. Козлова, 35, зал заседаний

Извещение о проведении аукциона опубликовано на официальных сайтах Государственного комитета по имуществу Республики Беларусь – www.gki.gov.by (<https://go.gov.by/>), Минского областного исполнительного комитета и www.minsk-region.gov.by (Главная/Экономика и финансы/Земельные участки), Солигорского районного исполнительного комитета – www.soligorsk.gov.by (Главная/Экономика и бизнес/Инвестиционный атлас/Аукционы)

А ВАМ ЯКІ ПАМЕР?

Пластычны хірург пра тое, што выпраўляюць беларускі

Пластычная хірургія становіцца ўсё больш даступнай і папулярнай сярод беларусаў. Якім аперацыям яны аддаюць перавагу? Што часцей за ўсё мяняюць на твары? У якіх выпадках пластычны хірург адмаўляе ў аперацыі? Ці з'яўляецца ўзрост перашкодай для пластыкі? Пра гэта і іншае мы пагутарылі з пластычным хірургом, загадчыкам хірургічнага аддзялення медыцынскага цэнтру «ЛОДЭ» Іванам ПЛАСКОННЫМ.



— **Наколькі ў сваіх эстэтычных густах беларускі адрозніваюцца ад жанчын Расіі, Еўропы, Амерыкі?**

— Калі казаць пра заканадаўцаў моды ў пластычнай хірургіі, то найперш гэта Бразілія і іншыя краіны Лацінскай Амерыкі. Індустрыя прыгажосці там атрымала шырокае развіццё ў канцы мінулага стагоддзя, і гэтыя краіны далі свету вялікую колькасць выдатных пластычных хірургаў, якія распрацавалі шэраг новых метады і аперацыі. У Лацінскай Амерыцы свае этнічныя схільнасці да пэўных мадэляў прыгажосці — усе, напрыклад, ведаюць, што такое «бразільскія агдазці». Бразільякі робяць пластычныя аперацыі ў любым узросце. Там існуе культ прыгожай жанчыны, і яны яшчэ да шлюбу звяртаюцца да паслуг пластычных хірургаў.

— **«На імплант сапраўды пажыццёвая гарантыя. Але ёсць рэкамэндацыя, што праз 10—15 гадоў — у залежнасці ад аб'ёму — іх варта мяняць».**

Беларускі, я перакананы, самы прыгожыя жанчыны ў свеце. І калі разглядаць усходніх славянаў — беларусаў, украінаў і расіянаў, — то гэта дзяўчаты з падобнымі праблемамі і жаданнямі. І вялікі адрозненні ў запатрабаванасці аперацыі няма.

— **Якія з іх беларускі робяць часцей за ўсё?**

— На першым месцы — хірургія твару і грудзей. Бразільскія агдазці ў нас не карыстаюцца вялікай папулярнасцю. Самыя частыя аперацыі — на павеках, грудзях, носе, а таксама ліпафілінг (аднаўленне аб'ёму падскурнай тлушчавай клетчаткі шчок, падбародка і іншага ўласным тлушчавым клеткам), ліпасакцыя і фэтграфтынг (ін'екцыі ўласных тлушчавых клетак для нязначных змяненняў аб'ёму), абдэмінапластыка. Пры гэтым тым жа азіяты аддаюць перавагу хірургіі твару, і там самыя высокапрафесійныя хірургі адпаведнага профілю.

— **Што беларускі найчасцей паляпаюць на твары?**

— Аперацыі на твары лічацца малатраўматычнымі, не патрабуюць значнай рэабілітацыі і паказаны да іх ёсць у кожнай другой жанчыны пасля 40 гадоў. У прыватнасці, да блефараластыкі (аднаўлення знешняга выгляду і ліквідацыі ўзроставых змяненняў ў прыродных асаблівасцях павекаў) і ліпафілінгу. У сваёй практыцы я часта сумяшчаю даве гэтыя аперацыі, бо дзяўчатам, у

трэба задаць сабе пытанне: а ці трэба мне тэрыторыю мяняць?

Трэці тып — гэта дарослыя жанчыны, якія прыходзяць на пластыку грудзей у сувязі з узроставымі зменамі, гэта жанчыны 55-60 гадоў. І тут ужо ставіцца пытанне не пра павелічэнне грудзей, а наадварот: жанчына стамілася ад 6-7-га памеру, бо развіваюцца гіпертрафія плечавага пояса, астэахандроз, боль у шыі. Сярод іх нямала жанчын, у якіх рэзка змянілася жыццё — яны сталі багацейшыя, у іх маладзейшы партнёр і трэба адпавядаць.

— **Ці ёсць свае тэндэнцыі ў пластычнай хірургіі? Ці праіда, што цяпер вялікі памер не актуальны?**

— У свой час, калі толькі з'явіліся метады павелічэння грудзей, быў бум, усе хацелі большы памер. Цяпер тэндэнцыя змяняюцца. Усё больш з'яўляецца дзяўчат, якія просяць толькі падцягнуць, а не павялічыць.

— **Танней павялічыць з дапамогай імплантаў ці падцягнуць?**

— Аперацыя па падцяжку больш складаная, менш прадказальная па наступствах і выніках. Гэта 2,5-3 гадзіны напружанай працы. Таму яна атрымліваецца даражэйшая. Але гэта без уліку кошту імплантаў, а камплект якасных каштуе ад тысячы еўра.

— **Пластычныя аперацыі робяць адзін раз на ўсё жыццё ці тыя ж імпланты з часам трэба мяняць?**

— Нішто ў жыцці не бывае пастаянным, і час нікога з нас не шкадуе. Чым большыя грудзі мы робім, тым больш яны імкнуцца ўніз. На імплант сапраўды пажыццёвая гарантыя. Але ёсць рэкамэндацыя, што праз 10-15 гадоў — у залежнасці ад аб'ёму — іх варта мяняць. Знаходзячыся 15 гадоў у агрэсіўным асяроддзі нашага арганізма, імплант патрабуе замены на новы або выдалення, каб не ўзнікла аддаленых наступстваў. Здарэецца, што яны і разбураюцца.

Гэтак жа і з іншымі пластычнымі аперацыямі. Пацыенты часта пытаюць: павека і на ўсё жыццё? Так не бывае. Аперацыі можа хапіць на 10 гадоў, але ж чалавек мяняецца — пад вагой адбываецца гравітацыйнае апусканне нашых скі-вічы, вачніц. Косці мяняюцца, што ўжо казаць пра мяккія тканкі.

— **Ці ёсць пацыенты, незадаволеныя вынікам?**

— У мяне ёсць пэўны вопыт работы звычайным хірургом, і вырастоўваюць жыццё ў нейкім сэнсе нават прасцей. Калі робіш усё правільна, то і вынік, як правіла, добры. У эстэтыцы бываюць розныя сітуацыі. Пацыент прыходзіць пасля аперацыі, і ты разумееш, што можна было выкарыстаць іншы спосаб аперацыі, і напэўна, трэба было падцягнуць крышчак вышэй, ці прыбраць больш, ці ўгаварыць на большы аб'ём. А пацыент шчаслівы і кажа, што ўсё выдатна. Бывае і наадварот: ты бачыш цудоўны вынік, а чалавек незадаволены. І гэта больш пытанне дааперацыйнага кансультавання. Часам даводзіцца і адмаўляць, калі я разумю, што немагчыма зрабіць так, як хоча пацыент.

— **У якіх выпадках найчасцей даводзіцца адмаўляць?**

— Часта чалавеку зусім не патрэбна ліпасакцыя. Для пацыен-

та з ростам 160 см і вагой 130 кг гэта вялікі грошы, цяжкая праца хірурга і вынік, які можна атрымаць за два месяцы правільнага харчавання і адэкватных нагрук. Дастаткова часта даводзіцца адгаворваць ад выпраўлення вушэй. Тут вялікую дамінанту мае псіхалагічная падплёка. Калі ў пацыента нязначны адхілены ад нормы, то гэта больш кіралагічныя праблемы.

Я ў сваёй практыцы карыстаюся прынцыпам: рабіць трэба тое, што падыходзіць чалавеку. Часта прыносяць здымкі з часопіса і просяць зрабіць такі ж нос, але я разумю, што ён не вельмі паддзізе гэтай жанчыне. Аперацыя павінна быць накіравана на палепшэнне знешняга выгляду і пазбаўленне ад узроставых змяненняў. Добрая аперацыя — гэта калі пасля яе сябры ці калегі кажуць: «А ты добра выглядаеш, напэўна, добра адпачыла», а не «Паглядзі, яна вусны зрабіла».

— **Ці ёсць у вас пацыенты, якім пастаянна хочацца штосьці выпраўляць і ўдасканальваць?**

— Яны ёсць у кожнага пластычнага хірурга. Калі пацыент просіць нешта змяніць, і ты бачыш, што праблему можна вырашыць сваімі навыкамі, і гэта палепшыць сітуацыю, калі пацыент асэнсоў-

вае той вынік, які атрымаецца, то я буду апераваць. Але часта ў такіх людзей бываюць гіперканані. Тут даводзіцца тлумачыць, што яны прыйшлі рабіць павека, а не амаладжэнне ўсё вачэй. Бо блефараластыка вырашае некаторыя пытанні, але не ўсё. І такія пацыенты нярэдка атрымліваюць адмову.

— **Ці ёсць узроставыя абмежаванні для пластычных аперацый?**

— У эстэтычнай медыцыне асноўным паказчыкам да аперацыі з'яўляецца наяўнасць эстэтычнага дыскамфорту. Прасцей кажучы, гэта нейкая асаблівасць, з якой некампартна жыць. І гэта рашэнне ўзвжае, якое прымае толькі паўналетні чалавек. Усе пластычныя аперацыі выконваюцца пасля 18 гадоў. Найстарэйшы ўзрост не абмежаваны, калі дазваляюць стан здароўя і сродкі. Мая самая ўзроставая пацыентка — 73-гадовае жанчына. Яна, нягледзячы на ўзрост, працавала бухгалтарам на прадпрыемстве, і яе на рабочым вельмі цанілі, не адпускілі на пенсію. Яна захацела палепшыць знешні выгляд, зрабіць блефараластыку. Праблем са здароўем не было — ні высокага артрэарыяльнага ціску, ні лішняй вагі, а вось праблема з павекамі была. Усё выправілі, і жанчына засталася задаволенай вынікам.

— **Што мяняюць у сабе беларускія мужчыны?**

— Колькасць мужчын, канешне, павялічылася ў апошнія га-



да, бо яны таксама пачынаюць дглядаць сябе. Але іх усё роўна няшмат. З падцяжкамі твару ў мяне асабіста не было ніводнага пацыента, блефараластыку робяць адзіны, прычым так, каб ніхто не запоздзюры, што была аперацыя, — толькі прыбраць «мяшкі». Звяртаюцца пацыенты з гінекамастыяй — павелічэннем грудных залоз. Асабліва гэта актуальна для хлопцаў да 30 гадоў, яны займаюцца ў трэнажорнай зале, прымаюць стымуляючыя дабаўкі. Пасля 40 прыходзяць мужчыны для ліпасакцыі.

Нярэдка даводзіцца выконваць уральгічныя эстэтычныя аперацыі. Дарэчы, знешні выгляд для мужчын другасны, а больш важны функцыянальны аспект. Гэта, напрыклад, ліпафілінг палевага члена — павелічэнне за кошт тлушчавых клетак. Робяцца эстэтычныя аперацыі пры гіпертрафіі скуры машонкі, выступанні вен, для змянення формы галоўкі (уводзяцца філеры). Магчыма сёння і фалопіаэзаваанне, калі, скажам, у дастаткова маладога мужчыны пасля раку прастаты страчана функцыя. Але гэта нятанна. У Беларусі гэтыя аперацыі не папулярныя ў тым ліку з-за свайго кошту.

— **Пластычныя аперацыі — наколькі гэта рызыкаўна для здароўя?**

— Любая аперацыя — гэта рызыка. І кожнага пацыента я папярэджваю, што стапацэнтнага выніку не можа гарантаваць ніхто. І рызыкі могуць быць як падчас аперацыі, так і пасля, так і адкладзеныя. Нуансаў, якія могуць пацягнуць сур'ёзныя змены, шмат. Задача хірурга — папярэдзіць, расказаць пра гэта, і былі выпадкі, калі пацыенты адмаўляліся ад аперацыі на этапе перадапера-

Мамін дзённік

Тата вам не мама

Пакуль я гатавала абед, мае хлопчыкі, як я называю сына і мужа, гулялі на двары. Быў спякотны дзень, напярэдадні прайшла навальніца. Гадзіннік падкаваў: набліжаецца дзённы сон Цёміка, а перад гэтым малага трэба яшчэ памыць і накарміць. Выглянуўшы ў акно, хлопцаў сваіх не ўбачыла, таму пайшла на вуліцу іх шукаць.

Павярнула за дом і ледзь не самлела. Арцём з такім імпэтам тупаў па лужыне, не пярскі даяляталі ажно да вушэй. Разам з гаспадаром «купаўся» і сiне-жоўты грузавічок. Уражаная, што Цёма не ў гумавых ботах, якіх у сына ажно дзве пары, незадаволеная паглядзела на мужа. Прадчуваючы мае пытанне, Дзіма сказаў: «Горача ж, дый вада цёплая! Няхай малы нацешыцца». А я што, супраць? Толькі ці ж у сандалях?!

Колькі цяпення каштавала растлумачыць свайму двухгадоваму сыну, што па лужынах мы ходзім выключна ў ботах, у іншым жа абутку ваду абмінаем! А тут раз — і ўся мая навукка кату пад хвост: бацька ж дазволіў! Як з тым самакатам. Пакуль асвойвалі новы транспарт, каталіся выключна па тратуары і дваровых тэрыторыях, дарогу пераходзілі па «зебры» (і гэты ў вёсцы!). Аднойчы прагулка не задалася: Цёмку цягнула на праезную частку. Аказалася, напярэдадні яны каталіся тут з бацькам. Вось што значыць аўтарытэт! Я магу колькі разоў паўтараць адно і тое ж — у адно вуха ўляціць, у другое вылеціць. Бацька ж скажа ці пакажа аднойчы, і малому будзе дастаткова.

Па аб'ектыўных прычынах яны бацачка не часта, таму кожная сустрэча са сваім «таткам-шапкам» — як смешна называе яго Цёмік — для дзіцяці свята. Напэўна, няма таго, чаго б Дзіма не дазваляў свайму першыню. У межах разумнага, канешне. Паскакаць у горадзе на бацьку — калі ласка (хоць такі ж каля пад'езда стайць ды грошай плаціць не трэба!). А яшчэ — пакатацца за рулём на бацькавых каленях па глухих вясковых дарогах, з'есці, пакуль мама не бачыць, лішні чупа-чупс

ці цукерку — тата вам не мама, як пяцца ў досыць ужо папулярнай песні.

Цёмік — яшчэ той бацькаў хвосцік. Усюды за ім. Дзіма мае машыну, і малы палівае колы са сваёй цацачнай лейкі, у якую, можа, толькі шклянка вады змяшчаецца. Даручыла мужу выбіць дыванкі, гляджу ў акно — пыл засцілае вочы, а Арцёмка колькі мае сілы пляскае па іх выбівачкай. Тата есць відэльцам, як раптам Цёмка адкідае ўбок лыжку і адчыняе шуфляду ў пошуках патрэбнага сталовага прыбора. А потым, паўтараючы за сваім любімым чыкам, піхае ў рот зубок часнаку, пры гэтым нават не крывіцца. Сын з радасцю нясе бацьку вырваную кветку і шчыра здзіўляецца, чаму той кажа, што кветкі трэба дарчыць выключна маці. А калі апошня, то-бок я, п'е гарбату з бацькавага кубка, абавязкова нагадае мне, што ў мамы ёсць свой.

А днямі такое ўчынілі! Паехалі ўсе разам збіраць вішні. Пакуль мы хадзілі па садзе ды вышуквалі ніжэйшыя галінкі з сакавітымі ягадамі, а хтосьці, бы той шпак, сядзеў на дрэве, Арцём заблакіраваў нам машыну. Перад гэтым бацька дазволіў яму пасядзець на яго месцы — так бы мовіць, адчуць сябе кіроўцам. Цёма пазабавіўся ды прыйшоў да нас, хутчэй да амаль напоўненых ужо вёдраў — вішні ён у нас есць і нават не крывіцца. Я тым часам дзверы машыны прычыніла, каб не садзіць акумулятар. І тут раптам шчоўк — і аўтамабіль аказаўся зачынены яшчэ і знутры. Не бядка, скажаце вы, ключы ўзяў ды паехаў. Вось і мы так падумалі б, каб не ўбачылі, што ключы знаходзяцца там, дзе ў гэты момант яны не павінны былі быць. Я, як чалавек эмацыянальны, вядома, па шапцы дала ўсім: і сыну, якому не варта забавуляцца там, дзе не трэба, і мужу, які, дазваляючы сыну многае, забыўся пакласці ключы ў кішэню.

Мяне хутка «абсадзілі». Шкло, дзякуй богу, выбіваць не давлялося: муж адшукаў нейкі спосаб, пажартаваўшы, што ўпершыню «ўзломваў» аўто. На сына, заўважаю, нават не лікнуў, спісаў усё на сваю і, заўважаю, маю няўважлівасць. Вось я і кажу: тата вам не мама...

Вераніка КАНЮТА.

Нататкі шматдзетнага таткі

Вера:
— Тата, ты нам на Новы год павінен купіць хамяка.
Не паспеў я адкрыць рот, Поля:
— Толькі з адной умовай!
Я:
— З якой?
— Ты за ім прыбіраеш.
І вось я ўжо гатовы купіць хамяка, толькі б за ім не прыбіраць.
Прафесійныя перагаворшчыкі!

Я ўжо пісаў пра тое, як дваіняты вучылі двухгадовую Ксенію выконваць каманды пры дапамозе бульбы фры. І вось сёння ім прыйшоў «адказ».

Дзеці елі шакаладныя шарыкі, і ў Веры яны скончыліся. Вера ўбачыла, што ў Ксеніі ў талерцы яшчэ шмат шарыкаў, і сказала:
— Ксюша, дай мне, калі ласка, некалькі шарыкаў.
Ксенія з важным выглядам дастала адзін шарык з талеркі, працягнула яго Веры і строга сказала:
— Гола!

Нічога не пародзіш, давлялося Веры крыху пагаўкаць, каб атрымаць жаданыя шарыкі. P.S. Па праўдзе кажучы, мяне падобная практыка трохі напружвае: як бы ў адзін цудоўны момант мне самому не давлялося гаўкаць.

Вырашыў падбздэрыць сына, які ўсе вечары напяралёт вучыць фізіку. Палапаў яго па плячы і кажу:
— Давай, сыноч, вучы фізіку, будзеш як Ілан Маск.
Сын, незадаволеная:
— Прычым тут Ілан Маск?
— Ну, ён жа там усё вынаходзіць.
— Тата, Ілан Маск звычайны папуліст.
Тут ужо я пакрыўдзіўся за Ілана Маска:
— Чаму гэта ён папуліст?
— Ён проста бізнесмен, рэкламуе свой бізнес.
Відаць, татаў камплімент не залічаны (яшчэ і Ілану ні за што дасталася). Наступны раз паспрабую Эйнштэйнам падбздэрыць — Эйнштэйн у любімым выпадку бяспрыгрышыны варыянт.
А наогул, як табе такое, Ілан Маск?

Дваіняты прыйшлі дадому гордыя — атрымалі «дзявятку» і «дзявятку» па англійскай.
Вера, яхідна:
— А ў цябе, тата, былі калі-небудзь дзясяткі па англійскай?
— Не.
— А дзявяткі?
— Не.
— А васьмёркі?
Поля:
— Вера, ты што забылася? Тата сам казаў,



што вучыўся на адны пяцёркі.
І ведаюць жа цудоўна пра пяцібальную сістэму, і ўсё роўна здэкуюцца.
P.S. Дарэчы, у мяне былі далёка не толькі пяцёркі, і нават не толькі чацвёркі, але навошта ўскладняць і без таго сумнае становішча?

Прачытаў артыкул пра адну амерыканскую бабулю, якой ўжо сто сем гадоў і якая скарэтам маладосці назвала штодзённае ўжыванне кока-колы.
Абрадаваўся і кажу жончы:
— Вось бачыш, бабуля сто сем гадоў дзякуючы коле пражыла, а вы мне яе піць забараняеце.
Старэйшая дачка:
— Тата, ну ты як маленкі! Гэта ж проста рэклама.
Жонка, скептычна:
— Наўрад ці знойдзецца ідыёт, які клюне на такую рэкламу.
Дачка, заклапочана:
— Ну ты ж бачыш, што тата ўжо клюе.
(Цудоўны дзялоў, я аж заслухаўся!)

Эх, бабуля, цяжка жыць на свеце, калі самыя блізкія людзі табе не вераць. Вылі там у сабе ў Амерыцы за мае здароўе шклянку колы — можа, няхай не сто сем гадоў, але хоць бы сем яшчэ працягну.
Павел ХОЛАД.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

КУГЕЛЬ З АГАРОДНІНАЙ

Кугель — традыцыйная яўрэйская стравя. Рэцэптаў яго вельмі шмат, ён можа быць і бульбяны, і фруктовы, і карамельны, і з вермішэллю. Традыцыйна кугель уяўляе сабой вялікі круглы пірог, дакладней, запяканку. У ім выкарыстоўваецца яечная заліўка без малака.



Спартрэбіца: бульба — 2 шт., морква — 2 шт., маленькія цукіні — 2 шт., цыбуліна — 1 шт., часнок — 4 зубкі, яйка — 3 шт., алей — 4 ст. л., молатыя сухары — 3 ст. л., сушаны базілік — 0,25 ч. л., дробна насечаная пятрушка — 1 ст. л., соль і чорны перац — на смак.

Бульбу, цыбулю, моркву і цукіні надзерці на буйной тарцы. Часнок дробна нарэзаць. Змяшаць агародніну з сухарамі, яйкамі, пятрушкай, базілікам, соллю і перцам да стану густага цеста. Перакласці атрыманую масу ў змазаную алеем форму, разраўняць паверхню і запякаць 50-60 хвілін пры 180 °C да хрумсткай скарыначкі.

КВАШАНЫЯ АГУРКІ НА ЗІМУ

Даўней агуркі квасілі ў вялікіх драўляных бочках, якія надавалі ім свой водар. Але цяпер іх закрываюць у слоікі. Такі метад нашам зручнейшы. Агурочки па гэтым рэцэпце можна зраўваць нават у кухоннай шафе, і з імі нічога не здарыцца.

Спартрэбіца: агуркі — 1,5 кг, вада — 1,5 л, соль — 2,5 ст. л., часнок — галоўка, суквецці кропу — 10 шт., лісты хрэну — 3 шт.

Старанна адбіраем агурочки (калі ў іх ёсць пустоты, то яны не падыходзяць). Затым выдаляем хвосцікі і выкладваем у міску. Заліваем вадою і пакідаем на 2,5 гадзіны. Затым прамываем пад вадою.

Бярэм вялікую каструлю і выкладваем у яе агуркі, па чарзе змешваючы са спецыямі (кропам, хрэнам і часнаком). Накрываем зверху лістамі хрэну і злёгка прыціскаем.

Гатуем расол: у вадзе раствараем соль і заліваем атрыманым расолам агуркі. Накрываем іх талеркай ды пакідаем квасіцца ў цёмным месцы на пяць сутак. Спачатку яны пачнуць брадзіць, затым з'явіцца пена, і толькі калі памутнеюць — агуркі гатовыя.

Затым зліваем расол у каструлю і даводзім яго да кіпення. Агуркі ўкладваем у слоікі і заліваем атрыманым расолам. Закатваем. Накрываем і пакідаем на сем гадзін.

КУЛІНАРНЫЯ ХІТРЫКІ

✓ Каб пачаты лімон не засыхаў, апусціце яго ў халодную ваду. Ён не толькі захаввае свежасць, але і стане больш сакавіты.

✓ Не выкідайце насенне ад салодкага перцу. Збірайце і сушыце. Узімку яго можна дадаваць у ежу. Насенне, дарэчы, утрымлівае больш карысных рэчываў, чым сам перац, і надае стравам прыемны водар.



ЁСЦЬ І ДЭЯ!

ЭКАНОМІМ ПЛОШЧУ



НІ ПЛЕМЯ, НІ РОДУ, ЯК КАМЕНЬ У ВОДУ (беларуская народная прымаўка).



Haute cuisine па-нашаму

(Заканчэнне)

Пачатак на 1-й стар.

Страва цікавая на выгляд, а на смак — звычайны сельдзец «пад шубай». Такі васьць ф'южн. Сырнікі мы зрабілі ў выглядзе сфер і трохі іх абяклі. Таксама для гуляшшу па-раздзівілаўска рабілі соус у выглядзе сфер. У рэстаранах, зразумела, гэта пакуль што не прыжылося. Мы ўводзім у меню такія стравы, але вельмі акуртана.

— А ўвогуле, што такое малекулярная кухня?

— Гэта досыць новы кірунак — звычайныя прадукты ды смак у нязвычайнай падачы. Для дзясяткаў неабходных канцэнтраваных выкарыстоўваюцца натуральныя загуствальнікі (той жа агар-агар), пекціны і г. д. Патрабуюцца пэўныя дозы гэтых рэчываў — нешта дадаецца па адным граме, іншае — па 0,01 грама на літр вадкасці.

Напрыклад, у Маскве ў вядомага рэстаратара Аляксандра Кома (у свой час ён уваходзіў у дзясятку найлепшых шэф-кухараў свету) я ёў боршч. Але гэта быў цвёрды боршч з вадкім барадзінскім хлебам. На жаль, малекулярная кухня людзі часта баяцца. Хоць, насамрэч, мы ўжываем яе кожны дзень, калі набываем кетчупы, мянэз. Штучная ікра на альгінатнай аснове, якая прадаецца ў крамах, — гэта таксама малекулярная кухня.

— А хто можа ацаніць сінтэз традыцыйных старажытных рэцэптаў і новых кулінарных тэхналогій?

— Любы госьць рэстаранаў «Ліцвіны». Іншае пытанне, што каштуюць такія стравы даражэй за традыцыйныя. Пакуль што ацаніць іх смак, напэўна, змогуць толькі гурмэ — людзі, якія разбіраюцца ў ежы і прыходзяць у рэстаран пакаштаваць нешта незвычайнае. Што датычыцца нашых гасцей, у большасці сваёй яны яшчэ не зусім гатовыя. Гды праз два-тры — можа быць, тых, хто гатовы спрабаваць новае, стане больш. Хоць, як паказвае практыка, сёння людзі вяртаюцца да класікі. Калі драпікі — то драпікі, і на выгляд, і на смак. Але васьць у мяне тут падаюцца драпікі не проста са сметанай, а са сметанным мусам — а гэта ўжо элемент малекулярнай кухні. Страва карыстаецца попыткам: за гэтыя выхадныя прадалося больш за сто порцый. Або я раблю пудру з сухіх грыбоў — гэта таксама элемент малекулярнай кухні. Мы дэгідуруем буркі і моркву ды дадаём іх у стравы ў выглядзе смакавых і колеравых акцэнтаў — тая ж «малекулярка». Мне здаецца, трэба рухацца ў гэтым кірунку.

— Нашы людзі не гатовыя да малекулярнай кухні. А дзе яны больш падрыхтаваныя да яе? У Маскве? У Кіеве?

— Магчыма, людзі там больш заможныя, ім хочацца новых смакаў. Але і ў Маскве,

і ў Кіеве (дзе шэф-кухары таксама робяць цікавыя стравы малекулярнай кухні), як паказвае практыка, калі зрабіць добрую катлету са шчупака і падаць яе з соусам біск, яна будзе прадавацца значна лепш. Я зрабіў сваю аўтарскую катлету са шчупака, да яе — соус біск з ракавых панцыраў і проста піорэ з агародніны — і васьць вам высокая продажы! Незвычайныя стравы, якія «ўзрываюць мозг», павінны быць у меню. Але іх патрэбна толькі два-тры працэнты. Усё астатняе лепш зрабіць больш традыцыйным, зразумелым гасцям. Тым больш што мода «сумяшчаць несумяшчальнае» — сала ў шакаладзе, свініна з ананасам — прайшла яшчэ ў 1990-я. Шэф-кухар ідзе ад запяты. Ён можа фантазіраваць (так званыя «стравы ад шэфа»), але мы павінны ўлічваць густы нашых гасцей. Некалькі гадоў таму я быў на кулінарным форуме «Гастрыт» у Сочы. Там былі кухары з Беларусі, Украіны, Казахстана, Расіі, іншых краін СНД. І ўсе «пахавалі» салат «Цэзар».

А летась яго аднавілі ў правах, таму што мы можам «пахавалі» любую страву, але калі яе хочаць есці людзі, мы павінны яе гатаваць. У мяне «Ліцвінаў» няма «Цэзара» — але толькі таму, што ён не ўлічваецца ў нашу канцэпцыю. У славян да 1812 года салатаў увогуле

па-беларуску з кменам і чаборам, з іншымі травамі ў правільных прапорцыях і падборы — гэта проста бомба! І гэта наш нацыянальны смак. А рачная рыба! Судак, карп, уюн, карасі. Карасі, смажаныя ў смятане, — каштуеш і балдзеш. Хочаце шляхецкай кухні — тады судак па-раздзівілаўска: на базе адной рыбы робіцца і смажанае, і цэфцелькі, і соус, падаецца на адным блюдзе. Яшчэ прыгадаем дары лясоў — алені, касулі, дзікі, бабёр...

— Баброў таксама елі?

— Яшчэ як! У мяса бабра незвычайны смак. Праўда, там шмат тлушчу: гэтае мяса трэба доўга тушыць. А вось мяса зайцоў на Беларусі не любілі — лічылася, што яно не для людзей, а для паліўнічых сабак. Толькі калі гэтая тэрыторыя ўвайшла ў склад Расійскай Імперыі, у нашу кухню прыйшла зайчачына.



не было. У беларускай кухні былі зведкі: мочаныя яблыкі, журавіны, салёныя або мочаныя грыбы — тое, што людзі з'ядалі перад асноўнымі стравамі, каб абудзіць апетыт. Цікавыя салаты нам пакажыце ў спадчыну пласт беларускай савецкай кухні — тая ж «Папараць-кветка», «Сталічны». Але гэта ўжо іншая гісторыя.

БАБЁР І СЕЛЯДЗЕЦ

— Калі гаварыць пра беларускую кухню, што з'яўляецца яе вызначальнай рысай? Малая колькасць прадуктаў, з якіх гатуюцца стравы?

— У скандынаўскай кухні прадуктаў значна менш, а яна сёння выйшла на лідзіруючыя пазіцыі. У нас цудоўныя мясныя прадукты. У мяне бабуля вэндзіла кумпяк — на жаль, я страціў яе рэцэпт — дык там побач не ляжалі ніякія парма ці праштуя. Я разумю, што ў нас парасят не кормяць аднымі жалудамі, але кумпяк

Цяпер пра агародніну — яе шмат. Толькі не кажыце пра бульбу! Яна з'явілася ў нашай кухні ў сярэдзіне XVIII стагоддзя. Але ж да гэтага людзі таксама нешта елі, кухары рабілі гарніры. А што да хлеба, то гэта быў грэчневый хлеб, іржаны хлеб на кіслай заквасцы. Наш хлеб быў кіслы — для сучаснага чалавека ён нязвыклый на смак. Спраўдны хлеб павінен быць такі, каб яго трэба было пажаваць, — не як вата. Тады ён прыносіць карысць. І, вядома, сала. Украінскае сала больш мясное, наша — белае. Такае сала з чорным хлемам ды з хрэнам і зялёнай цыбуляй — гэта ж незвычайна смачна!

— Ці патрэбна дзяліць беларускую кухню на магнанскую і сялянскую?

— Я б не падзяляў, таму што ўвогуле пра беларускую кухню інфармацыі вельмі мала. Складаецца адчуванне, што на гэтай тэрыторыі акрамя драпікаў людзі нічога не елі. Дарэчы, драпікі — гэта не зусім беларуская кухня. Гэта яўрэйская кухня.

Тут праходзіла рыса аселасці, і яўрэйская кухня паўплывала на беларускую. У нас у меню таксама ёсць спалучэнне некаторых страў беларускай кухні з яўрэйскай. Напрыклад, тыя ж драпікі і фаршмак — гэта ж смачна! Селядзец — увогуле адна з галоўных беларускіх рыб. Я гатую соус з селядца, можна запячыць бульбу з яйкамі і селядцом — ні ў адной краіне свету такой стравы няма. У італьянцаў ёсць пілатаната — цяжкія яны пакрываюць соусам з тунца, і ўсе кажучы: божа мой, які цуд! А вось старажытная страва, рэцэпт якой мне пашчасціла знайсці: курьця, фаршыраваная белымі грыбамі, вымачаным селядцом і белым хлемам. Здаецца, спалучэнне так сабе. Але я прыгатаваў — і атрымалася надзвычай смачна.

— Чаму ў беларускай кухні так многа страў з селядца?

— На жаль, мэтанакіраваным развіццём беларускай кухні мала хто займаецца. Ёсць Арцём Ракецкі, ён суданосіць нацыянальныя кулінарныя традыцыі з найноўшымі кірункамі кулінарыі. Я займаюся больш традыцыйнай кухняй. Ёсць кухары, якія развіваюць чыста вясковую беларускую кухню. Але насамрэч нас вельмі мала. Не як у Украіне, дзе нацыянальная кухня паўсюдна, у самых розных варыянтах. Гэтым пытаннем трэба займацца ўсім — і кухарам, і рэстаратарам, і ўладзе.

Бо турысту акрамя некалькіх рэстаранаў па ўсёй краіне няма дзе пакаштаваць беларускай стравы. Навошта італьянцу ў Беларусі есці піцу? Турысту хочацца пакаштаваць тое, чаго няма ў яго дома. Скажу па скарэту, з італьянскай бульбы не атрымаюцца драпікі, можна і не спрабаваць. Адзінае месца, дзе атрымалася прыгатаваць драпікі ў Італіі, — Сардзінія, там добрая бульба. У Францыі прыгожая свініна, але яна няясмачная, смажыш — і няма водару. Затое там бамбінчыя морапрадукты. Лікёр «Мірто» мае цудоўны смак. Але нашы настоечныя не горшыя. Крупнікі, старкі — гэта ж надзвычай смачна! Мне здаецца, што беларусы бацця сваёй кухні. Мала інфармацыі, і таму існуе міф, што наша нацыянальная кухня тлустая і шкодная для здароўя. На самай справе на беларускай кухні можна худзец. Проста трэба правільна есці. Усё, што давала энергію, у старажытнасці падавалі на стол на сьняданак. Потым людзі шлі працаваць. Абед быў лёгкі, вячэра — дыетычная. А ў нас усё наадварот. Раніцай

для многіх еўрапейскіх курод, затым вечарам паеў ад душы — і кладзешся спаць. І потым людзі здзіўляюцца, мы падаём наш нацыянальны гуляш — з дабаўленнем вішнёвага соку, вішань, салёнага агурка і фундука.

МАСТАЦТВА ЕСЦІ ПРАВІЛЬНА

— Адкуль вы бераце рэцэпты?

— Інфармацыю збіраю па крупінках. Нешта знаходжу ў даследчыка Алясея Белага, у іншых даследчыкаў. Калі ёсць час, проста вандрую па вёсках. Многія смакі, зразумела, даводзіцца адаптаваць — сучасны гараджанін іх не зразумее. А яшчэ ў мяне ёсць кулінары сшыткамаёй прабабулі, яна таксама была кулінарам. Але, на жаль, там не ўсё можна зразумець — сшытак вельмі стары, да таго ж яна пісала на такой складана разабрацца. Дарэчы, адна са страў нашага меню — калдуны з грэцкай мукі з крывяной каўбасой і труфельным алеем. Труфелі ў Беларусі таксама растуць, хоць і не так шмат, як у Францыі. У Беларусі ёсць усё, трэба толькі пашукаць.

— А ці ёсць у краіне сёння беларуская кухня?

— На жаль, мэтанакіраваным развіццём беларускай кухні мала хто займаецца. Ёсць Арцём Ракецкі, ён суданосіць нацыянальныя кулінарныя традыцыі з найноўшымі кірункамі кулінарыі. Я займаюся больш традыцыйнай кухняй. Ёсць кухары, якія развіваюць чыста вясковую беларускую кухню. Але насамрэч нас вельмі мала. Не як у Украіне, дзе нацыянальная кухня паўсюдна, у самых розных варыянтах. Гэтым пытаннем трэба займацца ўсім — і кухарам, і рэстаратарам, і ўладзе.

— А які стэрэатып смаку ў сучаснага беларуса?

— Фастфуд. Людзі хочаць, каб стравы гатавалася за пяць хвілін. Калі вы жадаеце свежы прадукт, а не разгарэты ў мікрахвалёўцы, гэта немагчыма. У сярэднім гарачае гатуецца 40 хвілін. Гэта ў «Макдональдсе» вы прыйшлі, праз хвілінку вам далі бургер, яшчэ за хвілінку вы яго праглынулі і нават не зразумелі, што ж вы з'елі. Я за слоўфуд — «павольную ежу». Адрпаўляючыся ў рэстаран, трэба мець у запасе гадзіну-паўтары. Вы селі. Вам прынеслі закускі, вы не спяшаючыся з'елі іх за прыёмнай размавой з сябрамі. Вам падалі гарачае. Вы пакаштавалі яго, адчулі смак і водар. Вось тады ежа прынесе асалоду, а не цяжар у страўніку і гастрый у перспектыве.

— А як жа сучасны рытм жыцця?

— Працягваючы гэтую логіку, можна першае, другое і салату збіць блэндарам і выпіць адзіным глытком — і ваш арганізм атрымае «папіва». А дзе ж асалода, задавальненне? У сучасным жыцці і так мала нагод для яго. Дык навошта дабаўляць сабе радасці? **Аляксандра АНЦЭЛЕВІЧ.**



Урокі пандэміі

Барацьба з эпідэміяй у Пекіне:

адлюстраванне ўзроўню муніцыпальнага кіравання

Да Кітая ўвага ўсёй сусветнай супольнасці прыкавана з розных прычын. А ва ўмовах пандэміі цікаваць да таго, што адбываецца ў Паднябеснай, павялічылася ў шмат разоў. Часам нават губляецца ў навінавым патоку з Кітая. І па многіх пытаннях заўсёды цягне пацук пункт гледжання саміх жыхароў КНР. Аб пандэміі COVID-19 мы гутарым з вядомым і ў Беларусі экспертам, дырэктарам Цэнтра даследавання Беларусі, намеснікам дырэктара Даследчага інстытута культурнай камунікацыі пры Другім Пекінскім дзяржаўным універсітэце замежных моў, доктарам філалагічных навук спадарыняй Чжан Хуэйцінь. Як палітолаг і культуролог яна шмат робіць для ўмацавання беларуска-кітайскіх сувязяў. І не толькі ў гуманітарнай сферы. Спадарыня Чжан Хуэйцінь ласкава пагадзілася адказаць на пытанні, якія датычацца перш за ўсё той работы, якая праводзілася па барацьбе з каранавірусам у сталіцы Кітайскай Народнай Рэспублікі.

— **Спадарыня Чжан Хуэйцінь, вы перш за ўсё добра ведаеце тое, што адбывалася ў Пекіне, паколькі ўвесь час знаходзіліся дома...**

— Калі ў студзені гэтага года з'явілася эпідэмія COVID-19, можна сказаць, што Пекін, дзякуючы найвышэйшаму рэжыму рэагавання на надзвычайную сітуацыю і жорсткім мерам прафілактыкі ў цэлым, усё ж такі абышла маштабная першая хваля эпідэміі. Мяркуюць самі. Ужо 30 красавіка ўзровень рэагавання на НС у Пекіне панізілі да 2-га ўзроўню, а 6 чэрвеня — да 3-га. Гэта азначае, што жыццё сталіцы нармальналізуецца. Але мінула толькі пяць дзён — і ўжо ўсё змянілася, гэта значыць 10 чэрвеня ў кітайскай сталіцы зноў уведзены рэжым НС з-за новага выпадку інфікавання. У той дзень спадар Тан звярнуўся ў бальніцу з-за высокай тэмпературы. Ааналіз на наяўнасць COVID-19 паказаў станоўчы вынік, што выклікала хвалеванае літаральна ва ўсіх, таму што да гэтага Пекін 56 дзён жыў без новых выпадкаў інфікавання. Ужо было дазволена здымаць маскі ў адкрытых месцах. І вось з вялікім напружаннем усе назіраюць за тым, што адбываецца ў Пекіне. Узровень пагрозы быў павышаны з 3-га да 2-га ўзроўню. Гэта азначае, што Пекін зноў адправіўся на каранцін: навуцальныя заняткі праходзяць дыстанцыйна, адменены масавыя мерапрыемствы і ўведзена жорсткае патрабаванне да сацыяльнага дыстанцыявання.

«Урад ніколі не хаваў і не спрабаваў хаваць тое, што адбываецца. На прэс-канферэнцыях падрабязна распавядалі аб прынятых мерах прафілактыкі і стане эпідэміі, аб працэсе заражэння пацыентаў, каб папярэдзіць жыхароў аб небяспечы падобных учынкаў».

— **Ужо з'явіўся досвед, практыкі барацьбы з першай хваляй эпідэміі ў цэлым па краіне...**

— Так, але ўсё-такі падкрэсліваю асобна высокі ўзровень работы Пекінскага муніцыпальнага кіравання... Кітайская сталіца прыпыніла НС за месяц з лішнім. Гэта пры такім велізарным насельніцтве 6 ліпеня ў нас ужо не было новых выпадкаў інфікавання. А 20 ліпеня ўзровень пагрозы зноў зніжаны з 2-га да 3-га ўзроўню. Цяпер жыццё ў 20-мільённым горадзе вярнулася ў нармальнае рэчышча.

— **Усё ж, як Пекін змог за вельмі кароткі тэрмін атрымаць перамогу над каранавірусам?**

— Перш за ўсё — дакладная і падрабязная эпідэмічная праверка, хуткае і своечасовае рэагаванне на эпідэмію дазволілі спыніць маштабнае заражэнне.

Нагадаю, што Пекін стаў новым эпідэнтрам каранавіруса ў Кітаі пасля таго, як 10 чэрвеня ў аднаго жыхара была выяўлена каранавірусная інфекцыя і высветлілася, што гэты пацыент нікуды не выязджаў, акрамя аптовага рынку «Сінфадзі». І гэты рынак адразу стаў месцам увагі спецыялістаў. Потым на ім было выяўлена яшчэ некалькі кластараў інфекцыі. Раніцай 12 чэрвеня спецыялісты мелі вынікі выбарачнай праверкі на наяўнасць на рынку каранавіруснай інфекцыі. На аснове навуковай праверкі было высветлена, што эпідэнтрам з'яўляецца аптова частка рынку. На ім адразу ўзялі першы найвышэйшы ўзровень рэагавання ў сувязі з пагарзай распаўсюджвання каранавіруса.

«COVID-19 для ўсяго свету з'яўляецца новым вірусам, які чакае далейшага даследавання. Што рабіць, каб стрымліваць эпідэмію ў вялізным горадзе ў найменшай ступені ўплывала на жыццё насельніцтва? Вопыт Пекіна ў гэтым узорны».

Кіраўнік прэс-службы ўрада Пекіна Сюй Хэцзянь тады адразу заявіў: «Рызыка распаўсюджвання гэтай успышкі вельмі высокая. Мы працягнем прымаць рашучыя меры для абароны насельніцтва і прыводзім у павышаную гадоўнасць усе падраздаўленні». Аптвы рынак быў закрыты. Усе, хто за апошнія дзесяць дзён меў стасункі з гэтым рынкам, павінны прайсці тэсціраванне ампліфікацыі нуклеінавай кіслаты. Зноў сталі патрабаваць ва ўсіх грамадскіх месцах код здароўя і татальнае вымярэнне тэмпературы. Скарацілася колькасць маршрутаў міжгародняга транспарту. Мэгаполіс абаранялі і з павярта — міжнародныя рэйсы прысямляліся ў суседніх гарадах, дзе пасажыры праходзілі двухтуднёвы каранцін. Каб не дапусціць прадуктовай блакады з-за закрыцця аптовага рынку, суседнія правінцыі забяспечвалі сталіцу. Жыццё ў Пекіне, як кажуць, было ўведзена ў «ваенны рэжым».

— **Ці была паніка?**

— Я б казала не пра паніку, а пра тое, што ў людзей, зразумела, з'явілася велізарнае жаданне ўсё ведаць... Кіраўніцтва



горада разумела, што «інфармацыйны голод» варта апырадзіць... Таму на інфармацыйнай рабоце зрабілі асаблівы акцэнт... 160 прэс-канферэнцый і адкрытая інфармацыя падказалі жыхарам, як трэба паводзіць сябе, і фактычна дапамагалі пазбегнуць панікі.

Каб своечасова давесці да жыхароў сталіцы меры, якія прымаюцца ўрадам, і не выклікаць у іх паніку, улады трымалі цесны кантакт са СМІ. Так, з 24 студзеня да 23 ліпеня ў Пекіне былі праведзены 160 прэс-канферэнцый. Жыхароў апаўшчаюць пра сітуацыю ў сталіцы. Інфармацыя таксама распаўсюджваецца праз сацыяльныя сеткі. Яны сёння з'яўляюцца ледзь ці не гадоўнымі медыйнымі пуцэправодамі ў адносінах улад і грамадства. Урад ніколі не хаваў і не спрабаваў хаваць тое, што адбываецца. На прэс-канферэнцыях падрабязна распавядалі аб прынятых мерах прафілактыкі і стане эпідэміі, аб працэсе заражэння пацыентаў, каб папярэдзіць жыхароў аб небяспечы падобных учынкаў.

— **Якія абмежаванні сталі ў перыяд другой хвалі пандэміі ў Пекіне гадоўнымі?**

— Пры з'яўленні другой успышкі ў Пекіне зноў быў уведзены шэраг абмежаванняў: пры ўваходзе і выхадзе з метро, а таксама з жылых комплексаў вымяралі тэмпературу, былі прыпыненыя заняткі для вучняў пачатковых і сярэдніх школ. Былі зачынены некаторыя грамадскія месцы, у тым ліку кінатэатры і караоке-бары. Але жыхары сталіцы не адчувалі ніякай панікі. Яны прыслухаліся да рэкамендацый улад: пры цесным кантакце на адлегласці менш за адзін метр і ў месцах масавага збору людзей усе зноў надзелі маскі і наогул пастараліся менш выходзіць з дому. Групы людзей, блізкіх знаёмых, сябры пераста-

лі абедаць разам, спынілі вечармацыйны голад» варта апырадзіць... Таму на інфармацыйнай рабоце зрабілі асаблівы акцэнт... 160 прэс-канферэнцый і адкрытая інфармацыя падказалі жыхарам, як трэба паводзіць сябе, і фактычна дапамагалі пазбегнуць панікі.

— **Пагадзіцеся, вопыт Пекіна патрабуе пашырэння ва ўсім свеце... Якія ўрокі можна вынесці з практыкі, што скла-**

— Прынятыя меры прафілактыкі і механізмы стрымлівання эпідэміі адлюстравалі здольнасці муніцыпальнага кіравання Пекінскага ўрада. COVID-19 для ўсяго свету з'яўляецца новым вірусам, які чакае далейшага даследавання. Што рабіць, каб стрымліваць эпідэмію ў вялізным горадзе ў найменшай ступені ўплывала на жыццё насельніцтва? Вопыт Пекіна ў гэтым узорны. Па-першае, хуткае рэагаванне на другую успышкі ў Пекіне адлюстроўвае здольнасці муніцыпальнага кіравання ўрада пры надзвычайнай сітуацыі. Улады заўсёды знаходзяцца ў стадыі найвышэйшай гадоўнасці да новай успышкі эпідэміі, ні ў якім разе не аслабілі пільнасць нават сёння. Па-другое, меры прафілактыкі і механізмы стрымлівання эпідэміі былі заснаваныя на выніках навуковых даследаванняў. Пасля з'яўлення інфармацыі аб новай успышцы многія вырашылі, што ўзровень НС зноў павысіцца на тэрыторыі ўсяго горада. Аднак улады гэтым разам не спяшаліся і пайшлі іншым шляхам. Хуткая эпідэміялагічная праверка дала магчымасць ужо за 22 гадзіны вызначыць дакладныя месцы заражэння. Між іншым, з дапамогай вялікай колькасці даных былі выяўлены патэнцыйныя выпадкі заражэння. У выніку ўзровень эпідэміялагічнай небяспекі быў павышаны, і адпаведныя меры рэагавання прынялі толькі ў раёнах, дзе выявілі выпадкі заражэння, а не ва ўсім Пекіне, як гэта рабілася ў студзені. Па-трэцяе, было

праведзена шырокамаштабнае тэсціраванне. Да 3 ліпеня больш за дзесяць мільёнаў жыхароў прайшлі бясплатнае тэсціраванне ампліфікацыі нуклеінавай кіслаты, што дапамагло не толькі хутка знайсці заражаных пацыентаў, але і дазволіла не падацца паніцы ў гэтую надзвычайную сітуацыю. Па-чацвёртае, адкрытая інфармацыя з прэс-канферэнцый дае жыхарам даведацца пра ход эпідэміі, што адыгрывае важную ролю ў разуменні прынятых мер каранціну. Пяятае, гарачая тэлефонная лінія зблізіла адносіны паміж кіруючымі органамі і жыхарамі горада. Людзі тэлефанавалі па любых праблемах і цяжкасцях, любых жыццёвых абставінах, звязаных з эпідэміяй. Толькі з 15 да 21 чэрвеня было 70 400 званкоў, а з 22 да 28 чэрвеня колькасць званкоў павялічылася да 101 161 раза. І амаль на ўсе пытанні былі атрыманы адказы, што таксама забяспечыла стабільнае жыццё ў сталіцы. Па-шостае, узаемадзеянне муніцыпальнага ўрада, кадравых работнікаў жылых раёнаў і простых жыхароў з'яўляецца адным з гадоўных фактараў у перамозе над каранавірусам. За гэты час больш за сто тысяч кадравых работнікаў днём і ноччу працавалі ў жылых раёнах. Менавіта яны дапамагалі правесці эпідэміялагічную праверку ва ўсіх жыхароў і даведаліся стан кожнага. А жыхары сталіцы захоўвалі дысцыпліну. Іх разуменне, безумоўнае выкананне рэкамендацый урада садзейнічалі хуткаму спыненню заражэння каранавірусам.

Прынятыя меры прафілактыкі і механізмы стрымлівання эпідэміі ў Пекіне сталі выніковымі. Цяпер жыццё ў Пекіне працягваецца ў нармальным рэжыме. Урад прыняў шэраг істотных мер і для аднаўлення эканомікі. Пекін справаўся з новай успышкай каранавіруса і назаласці сур'ёзна вопыт у барацьбе з COVID-19.

Гутарыў Кірыл ЛАДУЦЬКА.

Пласты гісторыі

Загадкі камянёў

Даследчыкі
раслумачылі
паходжанне
сарсенаў Стоўнхэнджа

Група навукоўцаў з некалькіх універсітэтаў Брытаніі і ПАР, якая складаецца з археолагаў і геологаў, прааналізавала хімічны састаў сарсенаў — буйных пясчаных блокаў, якія выкарыстоўваліся пры будаўніцтве слаўтага Стоўнхэнджа, — і прыйшла да высновы, што ўсе яны былі здабытыя ў камяляломні Уэст-Вудс. Вынікі даследавання былі апублікаваны ў навуковым часопісе Science Advances.



Спецыялісты вывучалі састаў камянёў з дапамогай рэнтгенафлуарэсцэнтных і мас-спектрометраў, а таксама атамна-эмісійных спектрометраў з індуктыўна-звязанай плазмай. Тое ж самае было зроблена з ўзораў пясчаніку з 20 камяляломняў, размешчаных у паўднёвай Брытаніі. У выніку высветлілася, што 50 з 52 сарсенаў, якія захаваліся, былі здабытыя за 25 кіламетраў на поўнач ад мегалітаў у раёне Уэст-Вудс.

Доўгі час лічылася, што месцам здабычы сарсенаў была размешчаная на адлегласці 30 кіламетраў ад Стоўнхэнджа даліна Мальбара Даўнс. Але гэтая версія, вы-

лучаная яшчэ ў XVI стагоддзі англійскім антыкварам Уільямам Ламбардам, ніколі дасканалы не правяралася.

Адкрыццё, на думку аўтараў даследавання, даюць пачатак абмеркаванню шэрагу звязаных са Стоўнхэнджам пытанняў. У прыватнасці, якім чынам камяні былі дастаўлены да месца будаўніцтва. Навукоўцы і раней разважалі на гэтую тэму, не ведаючы, аднак, дакладна, дзе тыя камяні былі здабытыя. Таксама яны зацікавіліся, чым былі асаблівія камяні з Уэст-Вудса, што выкарыстоўваць выра-

шылі менавіта іх, бо рэгіён мае шмат падобных. А акрамя таго, паходжанне двух сарсенаў так і застаецца пакуль нявысветленым.

Пра паходжанне камянёў, з якіх быў пабудаваны англійскі мегаліт, і пра тое, як яны былі дастаўлены на месца, археолагі і геологі спрачаюцца ўжо як мінімум чатыры стагоддзі. Зусім нядаўна атрымалася высветліць, што размешчаныя бліжэй да цэнтра манумента меншыя па памеры «блакітныя камяні» і цэнтральны алтарны камень былі дастаўлены з дзвюх розных частак

Уэльса. Аднак паходжанне сарсенаў, буйных блокаў з пясчаніку вышыняй 6–9 метраў і вагой ад 20 да 30 тон кожны, дакладна вядома да гэтага часу не было.

Стоўнхэндж, адзін з самых вядомых археалагічных помнікаў свету, уяўляе сабой каменнае збудаванне з пастаўленых у некалькі колаў каменных блокаў вышыняй да 4,1, шырынёй — да 2,1 метра. Ён размешчаны ў графстве Уілтыр, што ў Вялікабрытаніі. Паводле звестак гісторыкаў, яго пачалі будаваць прыкладна ў 2600 годзе да нашай эры.

Код памяці

НИГЕРЫЙСКИ СЛЕД

Генетыкі ўстанавілі асноўныя крыніцы рабоў для ЗША

У выніку ДНК-даследавання, якое правялі амерыканскія навукоўцы, высветлілася, што большасць нашчадкаў рабоў, якія жывуць цяпер у ЗША, маюць нідзёрыйскія карані. Пра гэта напісала газета The New York Times.

Больш за 50 тысяч чалавек здалі тэсты. Спачатку кіраўнік навуковай групы Стывен Мічалеці не паверыў вынікам. Аднак затым ён вывучыў архіўныя дакументы, у якіх гаварылася, што рабоў з Нідзёрый спачатку вывозілі на Карыбскія астравы, якія ў той час належалі Вялікабрытаніі, а затым перапраўлялі ў ЗША.

Акрамя таго, сучасныя афраамерыканцы маюць продкаў з Сенегала, Гамбіі і Беніна. Удалося высветліць таксама, што большасць вывезеных у ЗША рабоў былі жанчынамі. Калі на тэрыторыі ЗША іх было больш у 1,5 раза, дык ў брытанскім Карыбскім басейне — у 25 разоў. Раней меркавалася, што 60 працэнтаў рабоў-афрыканцаў былі мужчынскага полу.



Бліжэй да зорак

КАСМІЧНЫЯ «ЗАСЛАНЦЫ»

Двух турыстаў «Раскосмас» адправіць на МКС у 2021 годзе

Іх імёны будуць агучаны ў пачатку наступнага года. Палёт пройдзе паводле дамовы з амерыканскай кампаніяй Space Adventures.

Акрамя таго, у дзяржкарпарацыі «Раскосмас» расказалі, што вядуць перамовы з яшчэ шэрагам амерыканскіх кампаній адносна адпраўкі турыстаў на Міжнародную касмічную станцыю.

РКК «Энергія» і кампанія Space Adventures Inc. падпісалі кантракт на адпраўку двух касмічных турыстаў на МКС у 2023 годзе. Адзін з удзельнікаў гэтага палёту выйдзе ў адкрыты космас



у суправаджэнні прафесійнага расійскага касманаўта.

Разам з тым касманаўт Генадзь Падалка заявіў, што чалавек, які выйдзе ў адкрыты космас без прыагальных тэніровак, не зможа там нічога зрабіць самастойна. Такім чынам, гэта, на яго думку, будзе «вынас турыста ў адкрыты космас».

Раней кіраўнік «Раскосмоса» Дзмітрый Рагозін расказаў, што спецыялісты дзяржкарпарацыі зробіць усе захады для таго, каб выхад турыста ў адкрыты космас быў бяспечны.

Па просьбе гісторыкаў даследчыкі спрабуюць дамовіцца з уладамі краін Заходняй Афрыкі наконт адкрыцця прадстаўніцтва ў Анголе і Дэмакратычнай Рэспубліцы Конга. Дзякуючы гэтаму можна будзе ўстанавіць колькасць партоў, у якія прыходзілі караблі гандляроў рабамі, а таксама вылічыць колькасць перавезенага чарнаскурага насельніцтва.

Вынікі навукоўцаў адпавядаюць гістарычным звесткам. Гісторыкі падлічылі, напрыклад, што 5,7 мільёна чалавек былі вывезены з Заходняй і Цэнтральнай Афрыкі ў Амерыку.

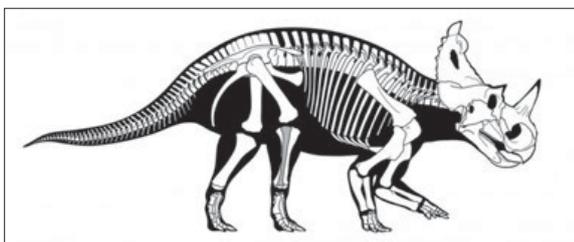
Дарэчы, па выніках сацапытання, апублікаванага раней, пераважная большасць жыхароў ЗША выступае супраць выплат афраамерыканцам кампенсацый за рабства іх продкаў. Не згодныя з неабходнасцю гэтага 73 працэнт рэспандэнтаў. Каля чвэрці апытаных (26 працэнтаў) падтрымліваюць ідэю такіх кампенсацый, прычым пераважная большасць з іх — членаскурныя амерыканцы. Раней сенатары прапанавалі прызнаць дзень адмены рабства, які адзначаецца 19 чэрвеня, нацыянальным святам. З такой ініцыятывай выступілі сенатары ад Дэмакратычнай партыі.

Ад пачатку свету

РАК У... ДЫНАЗАУРА

Навукоўцы ўпершыню выявілі злаякасную пухліну ў гэтых жывёл

Група навукоўцаў з канадскага ўніверсітэта McMaster і Каралеўскага музея Антарыа ўпершыню дыягнаставала злаякасную пухліну ў дыназаўра. Яны выявілі астэасаркому пры вывучэнні малагалаэчнай косткі цэнтразаўра, які жыў 76 мільянаў гадоў таму.



дыягназ, які тлумачыў нарастае на костцы дыназаўра, — пералом — з'яўляецца правільным.

Яны вырашылі даказаць адваротнае і старанна вывучылі костку, правёўшы камп'ютарную тамаграфію з высокім разрозненнем,

і, вывучыўшы замакмянеласць у разрэзе пад мікраскопам, стварылі трохмерную мадэль прагрэсавання раку ў костцы. Пасля гэтага яны паставілі дыягназ «астэасаркома». Аднак каб пацвердзіць яго, спатрэбілася параўнаць

працяканне хваробы ў дыназаўра і чалавека.

«Да гэтага часу дыягнаставаць падобную агрэсіўную форму раку ў дыназаўраў не ўдавалася, патрабаваліся медыцынская экспертыза і шматузрунны аналіз... Тут мы дэманструем відавочныя прыкметы раку косці на позняй стадыі ў рагатага дыназаўра, які жыў 76 мільянаў гадоў таму, упершыню. Гэта вельмі хвалюе», — уводзіць навуковы партал EurekAlert заяву аднаго з даследчыкаў, Марка Кроўтэра.

Пры гэтым навукоўцы выказалі здагадку, што дыназаўр памер не ад цяжкай хваробы, а разам з іншымі членамі статка пры паводцы. Выяўленне злаякаснай пухліны

ў дыназаўра і ўстанавленне сувязі паміж ёй і хваробамі людзей, на думку даследчыкаў, дапаможа лепш зразумець эвалюцыю і генетыку розных захворванняў.

Астэасаркома уяўляе сабой злаякасную пухліну косці, якая праяўляецца звычайна ў другім або трэцім дзесяцігоддзі жыцця чалавека, адзначае партал. Рак гэтага віду уяўляе сабой разрастанне няспелай ксцальвай тканкі і распаўсюджваецца не толькі ў косці, у якой узнікае, але і ў іншых органах, часцей за ўсё ў лёгкіх.

Сяргей СТАРЫНАЎ,
Ілюстрацыі
з адкрытых крыніц.

Ста- ліца ЗША	Ім аб- мак- ваюцца ў духату	Набор страў да абеду				
Сямей- ны саюз	Плод фасолі					
Да- баўле- ная сума	Раз- ... і га- това					
Рускі народ- ны танец	Нічыя ў шах- матах	Лэдзі ... Крысці	Негус- ты аў- сяны кісель	Лёгка праз- рыстая тканіна		
Неда- хоп грошай у касе	Ка- манда сабаку	Заві- тыя ва- ласы	Зварот да не- маўляці			
		Пры- гонны селя- нін	Саш- чэпка для бя- рвення	Апла- чаныя гледа- чы		
		Сухая галі- лінка дэрга	Повар на судне			
		Рака ў Расіі	Частка тулава			
		Балот- ная трава				

СКАНВОРД

ПРАВЕРЦЕ, КАПІ ЛАСКА, АДКАЗЫ
 Па гарызантэлі: Вээр, Шлоб, Надзеўка,
 Жур, Трапак, Аў, Раб, Нюстача, Сук, Рах, Ака,
 Бок, Аска, Па вертыкалі: Меню, Вашингтон,
 Боб, Даа, Аліта, Ажур, Краб, Пап, Кухары, Аў,
 Скаба, Клапка, Кох.

Склаў
 Юрый ФАЛІНСКІ,
 г. Мінск.

СЁННЯ

Месяц

Апошняя квадра
 11 жніўня.

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	5.45	20.43	14.58
Віцебск	5.30	20.37	15.07
Магілёў	5.35	20.33	14.58
Гомель	5.37	20.24	14.47
Гродна	6.01	20.57	14.56
Брэст	6.06	20.53	14.47

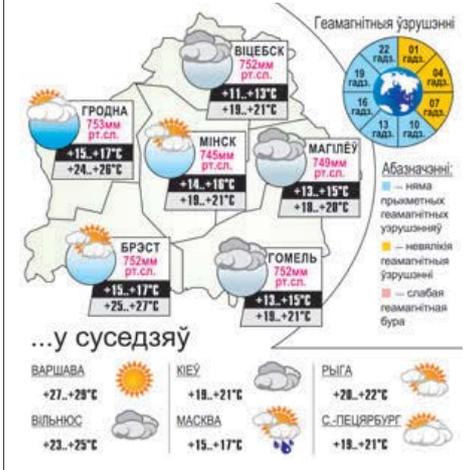
Імяніны

Пр. Васіля, Еўдакіма,
 Івана, Мікалая, Сяргея,
 Юрыя,
 К. Алены, Дзяіны, Іпаліта,
 Максіма, Яна.



Фота Максіма ШАСТАКОВА.

ЗАЎТРА



Даты

Падзеі

Людзі

13 ЖНІЎНЯ



1750 год — нарадзіўся Ксаверый Карніцкі, падарожнік, першы ўраджэнец ВКЛ і Рэчы Паспалітай, які наведваў Аўстралію.

1930 год — нарадзіўся Юрый Андрэевіч Харын, беларускі вучоны, доктар філасофскіх навук, прафесар, заслужаны работнік адукацыі Беларусі.

1935 год — нарадзіўся Міхал Цімафеевіч Забаўскі, беларускі вучоны ў галіне тэхналогіі машынабудавання, кандыдат тэхнічных навук, заслужаны работнік прамысловасці Беларусі.

У гэты ж дзень нарадзілася Лілія Цімафееўна Ламака, беларуская альпіністка, майстар спорту СССР па альпінізме, кандыдат хімічных навук. У складзе каманды Беларусі здзейсніла ўзыходжанні на вяршыні Каўказа, Паміра, Цянь-Шаня.

1945 год — нарадзілася Ванда Іванаўна Русецкая, беларускі сацыялаг і філосаф, доктар сацыялагічных навук, кандыдат філасофскіх навук, прафесар. Аўтар навуковых работ па праблемах сацыялогіі культуры і духоўнага жыцця, развіцця нацыянальных культур і нацыянальна-этнічных адносін, каштоўнасных арыенціраў розных груп насельніцтва Беларусі.



1850 год — нарадзіўся Парфірый Нікіціч Крылоў, расійскі батаніка-географ, фларыст-сістэматык, адзін з заснавальнікаў фітаэналогіі, член-карэспандэнт АН УССР і АН СССР, даследчык расліннасці Сібіры і Урала. Заснавальнік калекцыі раслін Сібірскага батанічнага саду.

1900 год — нарадзіўся Уладзімір Уладзіміравіч Дзімітрыеў, мастак тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі, лаўрэат Сталінскай прэміі.



У 1941—1948 гадах — галоўны мастак Маскоўскага мастацкага акадэмічнага тэатра. У 1946-м у Мінску стварыў дэкарацыі да спектакля «Рамэа і Джульета» Шэкспіра ў Дзяржаўным тэатры оперы і балета Беларусі, а ў 1947-м — да п'есы «За тых, хто ў моры!» Лаўрэнава ў Беларускам тэатры імя Янкі Купалы.

1945 год — пачалася Сейсінская марская дэсантная аперацыя — першая буіная дэсантная аперацыя Ціхаакіянскага флоту падчас Другой сусветнай вайны.

1990 год — прэзідэнт СССР Міхал Гарбачоў падпісаў указ «Аб аднаўленні праваў усіх ахвяр палітычных рэпрэсій 1920—1950-х гадоў». Документ рабілітаваў грамадзян, якіх «падверглі маральным і фізічным катаванням» падчас сталінскага рэжыму ў СССР.



ВАСІЛЬ КЛЮЧЭЎСКІ:
 «Нашмат лягчэй стаць бацькам, чым застацца ім».

УСМІХНЕМСЯ

— Я тоўстая?
 — Ну што ты! Канешне, не! Ты проста вельмі прыкметная!

Праўда, усё ў адной талерцы...

Усё-ткі мая Марынка — гаспадарлівая жанчына! Нават калі мы з ёй пасварыліся і не размаўляем, мяне заўсёды чакае дома пасля работы смачная вячэра: боршч, пельмені, кампот!

— Ніна Паўлаўна, чаму вы другі раз не выйшлі замуж?
 — Ведаеце, у мяне ёсць сабака, які рыкае, папугай, які паўтарае мае словы, камін, які дыміць, і кот, які гуляе па начках. Вы лічыце, што гэтага недастаткова?

